Edizione per l'estero — Inozemska izdaja
Leto LXXI Štev. 13 a V Ljubljani, v nedeljo, 17. januarja 1943-XXI Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini Prezzo — Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino No 966

Aspri combattimenti sul fronte sirtico

35 carri armati nemici distrutti In Tunisia l'avversario costretto a ripiegare - 18 velivoli nemici distrutti - Un cacciatorpediniere nemico colpito

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

Alle azioni aeree degli scorsi giorni sono seguiti, sul fronte sirtico, aspri combattimenti terrestri, nel corso dei quali le unità britanniche attaccanti venivano contenute e respinte in dura prolungata lotta; 35 carri armati nemici risultano distrutti.

In Tunisia elementi avversari, appoggiati da mezzi blindati, erano costretti a ripiegare a seguito di vivaci scontri.

In entrambi i settori della battaglia le aviazioni italiana e germanica sono intervenute con sucesso bombardando centri delle retrovie e basi portuali, mitragliando colonne in marcia e in sosta, intercettando con sucesso le formazioni dell'opposta aeronautica.

Tre apparecchi sono stati abbattuti da cacciatori italiani, tredici da quelli tedeschi, molti altri incendiati o danneggiati al suolo.

Incursioni su Tripoli non hanno provocato danno di rilievo; sono segnalati tre morti e cinque feriti tra la popolazione libica; due bombardieri precipitavano sotto il tiro delle artiglierie della difesa.

Alcune bombe venivano pure sganciate sull'isola di Lampedusa e su Gela, le cui batterie contraeree centravano e distruggevano ciascuna un velivolo.

Due nostri aerei non hanno fatto ritorno dalle operazioni della giornata.

Nella notte sul 16 la torpediniera »Perseo« al comando del tenente di vascello Saverio Marotta, mentre navigava in servizio di protezione del traffico, è stata attaccata da tre grossi cacciatorpediniere nemici. Gli ha audacemente affrontati silurando uno e, sebbene colpita e con l'incendio a bordo, è riuscita a rientrare alla base.

Ostri boji na sirtskem bojišču

35 sovražnih tankov uničenih — V Tunisu se je moral sovražnik umakniti — Sestreljenih je bilo 18 letal Sovražna torpedovka zadeta

Vojno poročilo št. 966

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Letalskim nastopom prejšnjih dni so sledili na sirtskem bojišču ostri kopenski boji, v katerih so bile angleške napadajoče enote v trdi dolgi borbi zadržane in odbite. Uničenih je bilo 35 sovražnih tankov.

V Tunisu so se morali nasprotni oddelki, podprti z oklepnimi sredstvi, po živahnih spopadih umakniti.

Na obeh bojiščih je uspešno posredovalo italijansko ter nemško letalstvo, ki je bombardiralo središča v zaledju ter pristaniška oporišča, obstreljevalo kolone na pohodu in na počitku ter z uspehom prestregalo skupine nasprotnega letalstva. Italijanski lovci so sestrelili tri stroje, nemški pa 13 strojev; mnogo drugih je bilo zažganih ali poškodovanih na tleh.

Napadi na Tripoli niso povzročili pomembne škode; med libijskim prebivalstvom so trije mrtvi in pet ranjenih. Dva bombnika sta treščila na tla, zadeta od protiletalskega topništva.

Nekaj bomb je bilo spuščenih tudi na otok Lampeduso in na Gelo, kjer je protiletalsko topništvo na obeh straneh uničilo po eno letalo.

Dvoje naših letal se ni vrnilo iz dnevnih poletov.

V noči na 16. januar je bila torpedovka »Perseo« pod poveljstvom poročnika bojne ladje Saverija Marotte, ki je služila zaščiti pomorskega prometa, napadena od treh velikih rušilcev. Drzno se jim je zopestavila, enega torpedirala in se je, čeprav je bila zadeta, s požarom na krovu srečno vrnila v oporišče.

General Sailer imenovan za ministra

Rim, 16 jan. AS: S kraljevim ukazom je bil armadni general v rezervi Emilio Sailer, kraljevi senator, imenovan za ministra.

Japonski letalski uspehi

Tokio, 16. jan. AS: Glavni cesarski stan objavlja, da je japonsko letalstvo od 5. do 11. januarja doseglo naslednje uspehe na Salomonskih otokih in na Novi Gvineji: nad Salomonskimi otoki je bilo zbitih ali uničenih 21 sovražnih letal. Japonci pa so zgubili tri stroje, ki se niso vrnili, so bili uničeni ali pa so se vrgli na sovražne cilje. Tudi na Novi Gvineji je japonsko letalstvo sestrelilo in uničilo mnogo nasprotnih letal. Japonci so zgubili 6 letal, od katerih se je del prostovoljno vrgel na sovražne cilje.

Nadaljevanje bojev na vzhodu

Junaški boji nemških oddelkov pri Stalingradu - Včeraj je bilo na vzhodu sestreljenih 77 sovjetskih letal - Štirje parniki potopljeni pred Bengazijem

Hitlerjev glavni stan, 16. jan. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na južnem delu vzhodnega bojišča je sovražnik nadaljeval svoje s številčno nadmočnimi silami podvzete napade, ki so bili z velikimi izgubami za sovražnika odbiti.

Ob obali Črnega morja je potopilo letalstvo eno sovjetsko stražno ladjo in je uničilo skladišče goriva in vojnega gradiva.

Na področju Stalingrada so naše čete, ki se nahajajo tam že več tednov v junaških obrambnih bojih proti od vseh strani napadajočemu sovražniku, tudi včeraj odbile močne napade sovražnih pehotnih in oklepnih oddelkov, z velikimi izgubami za boljševike. Vodstvo in moštvo sta s tem zopet podala svetal zgled nemškega vojaškega duha.

Nemški napadalni oddelki so na srednjem odseku uničili več bojnih postojank z njihovimi posadkami.

Na področju Velikih Luk se boji nadaljujejo.

Južnovzhodno od Ilmenskega jezera samo krajevni bojni nastopi.

Močni sovražni napadi južno od Ladoškega jezera so bili v ogorčenih bojih krvavo odbiti in je bilo iztrgano sovražniku ozemlje, ki ga je prejšnji dan z velikimi izgubami pridobil.

V močnih letalskih bitkah je bilo včeraj na vzhodu sestreljenih 77 sovjetskih letal. Tri lastna letala pogrešamo.

V Libiji je poskusila britanska 8. armada od juga sem obkoliti nemško-italijansko oklepno armado. V močnih bojih je bil močni sovražni oklepni oddelek pri uničenih 35 sovražnih oklepnih vozilih odbit.

Sovražni napadi v Tunisu so bili odbiti. V takojšnjih protisunkih so bile lastne postojanke pomaknjene daleč naprej.

Nemško in italijansko letalstvo je v obeh bojnih področjih uspešno poseglo v boje. Napadi proti sovražnim letalskim oporiščem so se z dobrim učinkom nadaljevali. Bombni zadetki v polno so povzročili zopet veliko razdejanje v pristaniškem področju Bone. 12 sovražnih letal je bilo sestreljenih, 8 pa uničenih na tleh.

Neka nemška podmornica je potopila severozahodno od Bengazija iz spremljave 3 parnikov in več stražnih ladij, dve ladji s skupno 7000 tonami, kakor tudi dva nadaljnja, od rušilcev močno zavarovana parnika, s skupno 12.000 tonami. Razen tega so edinice nemške vojne mornarice v Sredozemskem morju potopile britanski minolovec »Horazio«.

Po dnevnih prodorih manjšega števila britanskih letal proti severni nemški obali so posamična britanska letala izvedla ponoči motilne napade na zapadno Nemčijo. Povzročena je bila neznatna škoda. Pri nočnih napadih proti zapadni francoski obali so bila sestreljena tri sovražna letala, podnevi za dve sovražni letali.

Po dnevnih napadih hitrih bojnih letal proti ciljem ob južni angleški obali so nemška bojna letala ponoči napadla vojaško važne naprave v več mestih vzhodne Anglije.

Berlin, 16. januarja. AS. Močne sovjetske letalske skupine so napadle nemške obrambne postojanke na srednjem odseku vzhodnega bojišča ter na področju Ilmenskega jezera. Uspeha niso dosegle. Nemški lovci so pravočasno ter učinkovito prestregli sovražne letalske roje. Med letalskimi bitkami na teh dveh odsekih je bilo zbitih 47 sovjetskih letal. Tako so nemška lovska letala sama v zadnjih štirih dneh sestrelila na odsekih pri Ilmenskem jezeru ter pri Velikih Lukih 155 letal. Nemški vojaški krogi iz Berlina poudarjajo, da pri tem ni šlo v izgubo niti eno nemško letalo.

Uspeh fašistične Befane

Rim, 16. jan. AS. Značilna fašistična manifestacija, fašistična Befaena za l. XXI., se je vršila v vsakem italijanskem mestu ob velikem navdušenju otrok, ki so čutili utripati okoli sebe najprisrčnejše ter plemenito čustvo celega naroda. Organizirana od Dopolavora po navodilih tajnika stranke, je plemenita in tako človečanska pobuda v polni meri dosegla zaželjene uspehe v popolnem soglasju v visoko voljo Ducejevo. Skupno je Dopolavoro na dan Befane naredil veselje nad 400.000 otrokom ter razdelil prav toliko daril v vrednosti 18 milijonov lir. Nastala je plemenita tekma med raznimi organizacijami Dopolavora za večji uspeh pri tej simpatični manifestaciji. Poslane številke od nekaterih najvažnejših organizacij Dopolavora potrjujejo, da je fašistična Befana v tretjem vojnem letu zelo razširila svoje dobrodelno delovanje. Na prvem mestu so bila mesta, prizadeta od barbarskih sovražnih napadov. Dopolavoro v Genovi je razdelil darove 22.470 otrokom v vrednosti 866.000 lir. Dopolavoro v Milanu je obdaril 23.400 otrok v vrednosti 1.351.000 lir. Dopolavoro v Neaplju je osrečil 38.000 otrok v vredenosti 260.000 lir. Dopolavoro v Palermu je razdelil darove 3569 otrokom v vrednosti 196.980 lir. Dopolavoro v Turinu je obdaril 14.120 otrok v vrednosti 529 tisoč 255 lir; v Savoni 6236 otrok v vrednosti 352.683 lir; v Rimu 27.585 otrok v vrednosti 2 milijona 546.020 lir.

Anglosasi so brez moči proti podmornicam

Ženeva, 16. januarja. AS. V začetku leta 1943 — piše londonski dopisnik lista »La Suisse«, je postalo očividno, da morajo zavezniki napeti vse svoje sile v »Bitki za Atlantik« preden bodo lahko izvedli svoj načrt proti osi v Afriki in Evropi. V Londonu sprejemajo z nezadovoljstvom poročila radijskih napovedovalcev v Ameriki, ki imajo težnjo, še bolj zapleti položaj z neprijetnostnimi, ki jih itak že povzroča težava s preskrbo angleških čet v Severni Afriki. Po štiridesetih mesecih vojne še zavezniki niso mogli iznajti primernega sredstva za boj proti osnim podmornicam London in Washington morata nujno izboljšati zveze med Ameriko, Afriko in Evropo. Način pomorskih spremljav proti podmornicam ne zadošča in tudi uvedba pomorskih ladijskih ter letalskih patrulj ni mogla rešiti tega vprašanja. Prav tako niso mogli nič doseči bombni napadi na osne tovarne za izdelovanje podmornic ter na podmorniška oporišča in pristanišča. Nič večjega uspeha ni prinesla povečana gradnja zavezniškega trgovskega brodovja, kajti po kratkem času se je dejansko vedno pokazalo, da so ta sredstva in načini zelo dragi, ne morejo pa uspeti pri oviranju osnih sil, katere zgrade še več podmornic, kakor pa jih utegnejo sovražniki potopiti. Zaradi takšnega sedanjega stanja je moralo angleško poveljstvo priznati, da si zavezniki ne morejo privoščiti udobja, da bi začeli zapravljati na veliko človeška življenja, vojno gradivo in surovine. London in Washington delata stalno nove načrte, ki pa doslej nisc rodili nikakega zadovoljivega uspeha.

Bombe na civilno prebivalstvo

Tokio, 16. jan. AS: Nad 1000 mož, žena in otrok je bilo ubitih in ranjenih pri angleškem napadu na civilne čerti v Rangoonu. Neka mošeja, polna vernikov, je bila razdejana z neposrednim zadetkom. Sovražni letalci so tudi obstreljevali civilno prebivalstvo. Napad na civilno prebivalstvo je bil hoten, saj imajo Angleži točne načrte tega mesta.

Visok sneg v Zagrebu

Zagreb, 16. jan. AS: V Zagrebu je že dva dni neprestano snežilo in sneg je skoraj popolnoma ustavil mestni promet. Tramvaj, avtobus in zasebna vozila počivajo. Snega je nad pol metra. Tudi promet pešcev je zelo oviran. Poveljstvo ustaške mladine je zapovedalo dijaštvu srednjih šol, naj pomaga delavcem pri pospravljanju snega.

Turški parlament se je razšel

Ankara, 16. januarja. AS. Tukajšnji listi na splošno odobravajo odločitev turške narodne skupščine, ki je sklenila raziti se. Razpisane so nove volitve. Listi poudarjajo da je narodna skupščina ostala zvesta svoji tradiciji in se je razšla pred potekom zakonitega roka. Ta rok bi potekel šele prihodnjo jesen. List »Vakit« napoveduje, da bo nova narodna skupščina lahko začela z delom že prve tedne meseca marca.

Ameriška letala morala pristati na Portugalskem

Bern, 16. januarja. AS. Reuter je objavil naslednje poročilo, datirano iz New Yorka: Kakor poročajo iz Lizbone, je 11 ameriških letal pristalo na portugalskem ozemlju, dočim se je opazilo, da se je kakih 15 drugih ameriški letal usmerilo proti severu. Švicarska telegrafska agencija pa je dobila še naslednjo poročilo: Ugotovilo se je, da je v petek popoldne pristalo 10 ameriških letal na letališču Sakarem pri Lisboni. Neko drugo letalo je pristalo pri Cintri. Kakih 15 ameriških letal je v petek letelo nad Alzobarto v smeri proti jugu. »United Press« je izvedel iz Londona, da so ta letala leteče trdnjave. Ta poročila so bila tudi potrjena v novici, ki jo je dobil DNB iz Laninee.

Sovjetski Rusiji preti lakota

Stockholm, 16. jan. AS. Dopisnik lista »Daily Mail« je poslal zanimivo poročilo o današnjem življenju v Sovjetski Rusiji, ki jasno priča, v kako neznosnih in nečloveških razmerah rusko prebivalstvo životari.

»Sovjetski državljan — če ni državni uslužbenec — je ves zamrežen s samimi omejitvami, odredbami in prepovedmi: ne more potovati, ne more najeti sobe v gostišču, ne more jesti v gostilni, ker so domala vse zaprte. Kar jih je ostalo, so samo razkošni obrati, ki izključujejo malega meščana, a ne samo iz razrednih razlogov, marveč posebno zaradi neverjetne draginje. V veliki gostilni »Aragvi« v Moskvi velja navadno kosilo 300—400 lir. Trgovine po ruskih mestih — dodaja članka — so zdaj prazne. Vse je že davno izginilo z ruskega tržišča: od pohištva do pisalnih strojev in prav do najbolj drobnih potrebščin vsakdanjega življenja. Pomanjkanje oblačil bode v oči: niti 10 od 1000 prebivalcev ni imelo možnosti, da bi si kupilo lani kakršno koli oblačilo. Več ko 95 odstotkov vseh vrst živil je strogo omejenih, ostalih 5 odstotkov pa prodajajo na javnih tržiščih, to da čisto po cenah črne borze. Na moskovskem trgu na primer prodajajo med po 2000 lir za kilogram, jajca po 50 lir, skodela mleka pa velja 100 lir. Vsako trgovsko izmenjavo kaznujejo s smrtjo, vendar pa cvetejo vse oblike verižništva, ki se nujno prikažejo v vojnem času v deželi, kjer trka na vrata lakota.

Nespremenjen položaj na vzhodu

Berlin, 16. jan. AS. Obširni sovjetski napadi, ki so se začeli zadnjo sredo na še nekaterih novih odsekih vzhodnega bojišča, niso doslej nikjer spremenili splošnega položaja. Eno ognjišče sovražnega napada, in sicer v zahodnem Kavkazu, je že začelo ugašati. Ni izključeno, da bo zopet zagorelo, toda dejstvo je, da sovjetski napadi hitro ugašajo. Ta pojav pripisujejo berlinski vojaški krogi dejstvu, da imajo Sovjeti pri svojih neprestanih napadih velikanske izgube in da zato stalno tipljejo, kje bi lahko prodrli nemško črto. Na drugih dveh odsekih, t. j. južno od Voroneža ter Ladoškega jezera, se sovjetska ofenziva z uporabo velikih sredstev nadaljuje. Doslej je bila podobna vsem drugim sovjetskim ofenzivam. Kakor se zdi, je glavni sovjetski namen, zaposliti nemške sile na obrobnih točkah, nadaljevati pa napade na središču. Pri Voronežu uporablja sovražnik velike količine tankov, topništva in letalstva. Nemški in madžarski oddelki so v junaški obrambi ujeli nad 2000 sovjetskih vojakov. Med njimi so bili številni mladoletniki, poleg njih pa 45 do 50 let stari moški. Ta pojav se pojavlja tudi na drugih odsekih.

Južno od Ladoškega jezera so Sovjete veljali njihovi napadi hekatombe novih žrtev, tankov in letal. Nekaj kilometrov okrog nemških postojank je sivoumazana ledna pokrajina pokrita s trupli sovjetskih vojakov in po njej se pretakajo potoki krvi.

Na Kavkazu nemški oddelki uporabljajo nov protitankovski top modela 43, ki je bil izdelan pred kratkim v nemških tovarnah in je pritrjen na sani, kar omogoča veliko okretnost tega topa.

Na glavne modseku ruske zimske ofenzive, t. j. med Kavkazom in Donom, okoli Stalingrada ter v donskem kolenu se boj z isto zagrizenostjo nadaljuje. Zlasti hudi boji so okoli Stalingrada, ker je vreme zelo muhasto. Na tem odseku se položaj v zadnjih 8 dneh ni spremenil. Z drugimi besedami: nič se ni zgodilo v prid boljševikom. Sovražnik vztraja v napadih, ki pa ne rode uspehov. Od prvega dne ofenzive je padlo že neskončno število sovjetskih vojakov za uresničenje sanj o ponovnem zavojevanju Ukrajine. Nemške čete zaupajo v svoje sile in same vase. Konec te druge zime bodo Stalinove armade vse izčrpane šele v polni meri čutile strahotne posledice sedanje ofenzive ter bodo doživele nove, morda že dokončne poraze.

Roosevelt je odgovoren za vojno

Berlin 16. jan. AS. V zvezi z ameriško »Belo knjigo« ki skuša ugotoviti odgovornost za vojno, objavlja tukajšnji tisk izjave, ki jih je pred nedavnim podal v Parizu bivši francoski poslanec Philippe Herriot o temnem ozadju Rooseveltove politike v Evropi, zlasti na Francoskem in Poljskem. Herriot popisuje dramatičen prizor, ki se je odigral pred njim 3. septembra 1939 zjutraj na poljskem poslaništvu v Parizu v delovni sobi poslanika Lukasciewicza.

Poljski poslanik je v jeznem tonu vprašal svojega gosta, zakaj Francija čaka z vojno napovedjo Nemčiji od trenutka, ko se je Poljska že borila. Herriot pa je odgovoril, da ako bo Poljska po ponovnih izjavah svojih vojaških voditeljev in politikov vztrajala 6 mesecev pod nemškim pritiskom, potem se po njegovem mnenju ni treba razburjati, če Francija še ni odločena ter preizkuša vse razloge za ali proti taki odločitvi. »Šest mesecev«, je zavpil poljski poslanik, »mi naj vzdržimo šest mesecev? To verjeti je smešno. Največ lahko vzdržimo le nekaj tednov.« Tedaj pa je na njegovi diplomatski mizi zabrnel telefon. Jezen glas je govoril na drugi strani žice, da je Francija doslej še vedno izpolnila svojo dolžnost do Poljske. Če pa se to ne bi zgodilo, je rekel oni drugi, ki se je pogovarjal z Lukasciewiczem, in vsi, ki so bili v sobi, so to mogli slišati ter razumeti, bi se Francija za vedno onečastila. Zdaj bom takoj telefoniral Daladieru.« To je bil glas ameriškega poslanika v Parizu Williama Bullitta. Štiri ure pozneje je Daladierjeva Francija res izpolnila povelje Rooseveltovega predstavnika in na zahodnem bojišču so padli prvi streli.

Rušilec »Patridge« potopljen

Rim, 16. jan. AS. Angleško mornariško ministrstvo je objavilo sporočilo, da je bil od sovražnika potopljen angleški rušilec »Patridge«, ki je imel 1640 ton.

»Nekdo« pripoveduje o svojih življenjskih izkušnjah

Ljubljana, 16. januarja.

Nekoč sem bral, da je na svetu toliko dram in komedij, kolikor je ljudi. Vsak živi po svoje, vsak ima svoje križe in težave, pa tudi svoje sončne dni. Tokrat bo govoril »Nekdo«, h kateremu sem slučajno prisedel v gostilni; slučajno zaradi tega, ker je bilo samo pri njegovi mizi prostora in ker se mi je zdelo, da mu ne bom v nadlego. Nekdo je pil četrtinko, na polici pa je ležala čepica nosača s številko toliko in toliko.

»Ali gre posel, očka?« sem ga nagovoril. »Gre in ne gre, kakor pač nanese.« Medtem so prisedli še tovariši in zdelo se je, kakor da bi hoteli Nekoga izriniti. »Nič se nas ne bojte, očka, čeprav nas je pet...« Mož je bil že prileten, precej čez petdeset let je moral imeti. Bil pa je še vedno krepak, z bujnimi zavihanimi brki. Da se ni nikoli pretepaval, je omenil in da v teh stvareh res ni izkušen, je pripomnil. Potem sva začela s pogovorom.

V Ljubljano je prišel že pred 40 leti in se kaj kmalu lotil službe nosača. Pred prvo svetovno vojno je bil zaslužek kar dober.

»Ste si kaj prihranili?« Odgovor je bil spet isti: »Sem in nisem. Pač, imel sem že precej denarja, toda prišla je vojna in moral sem v vojaško suknjo. Kupček je kopnel in kar ga je ostalo, se je spremenilo v nič, ko so zamenjali krone v dinarje; ena proti štiri, to je bilo res narobe...«

»Kdaj se vam zdi, da so bili za vaš zaslužek najboljši časi?«

»Prva leta po vojni niso bila slaba. Precej dela je bilo in precej zaslužka.«

»Pa danes, se dá živeti? Ali vam pride 50 lir na dan?«

»Pride in ne pride. Včasih tudi 100 lir, včasih pa nič.«

Potem sva zasukala pogovor drugam. Tu sem zvedel, da je imel Nekdo čisto svoje izkušnje s politiko in da se zato z njo ni nikoli bavil. Zgodilo pa se je takole. Šel je na shod, kamor je jahal sam kandidat za narodnega poslanca na belem konju. Tudi navdušil se je vse do trenutka, ko je videl na ljubljanskem kolodvoru prizor, ki mu ni šel v glavo.

»Na shodu so hujskali stranko proti stranki, ko pa sem motril izvoljene gospode na kolodvoru, ko so se poslavljali in odhajali na Dunaj, sem videl, koliko je ura. Pomislite, mi smo čakali, da bi videli, kako se bodo gledali po strani — bili so namreč poslanci raznih strank — ti pa so si lepo podali roke, se pomenkovali kakor prijatelji in se lepo odpeljali skupaj v prvem razredu brzega vlaka na Dunaj. To mi je odprlo oči in se od takrat nisem več zanimal za politiko.«

Tako je izgubila ta ali ona stranka, katera, tega nisem hotel vprašati, svojega volivca. Nekdo, s katerim sem se pogovarjal, je tudi po prepričanju in stanovski zavesti nevtralen. »Naše društvo je nevtralno in se ne zanima za razna opredeljenja. Tako pravimo, da moramo vsakogar postreči in to skušamo storiti, da je vsakomur prav.« Nisem mu oporekal, saj sem prisedel samo slučajno in sem se pogovarjal, ker me je zanimala samo njegova življenjska pot. Pred desetletji je prišel z dežele v Ljubljano in si po svoje uredil življenje in odnos do vsega, kar je javno. Ne, za politiko se ni več zanimal, ker je na lastne oči videl poslance, da niso skregani med seboj.

Potem si je naročil še kozarček in to najbrž zaradi tega, ker se je zapletel v pogovor. Še to mi je povedal, da je v Ljubljani 30 komisionarjev in da jih 18 vrši službo na kolodvoru, 12 pa pred pošto in na Marijinem trgu. S svojim stanovskim društvom je zadovoljen, v ostalem pa si ne želi drugega, kakor dela in obzirnih ljudi.

Srečo sem mu voščil, ko sva se poslovila, on pa meni.

Pnevmatike za kolesa pod zaporo

Od 15. januarja t. l. so vse pneumatike za kolesa (vrhnji plašči in duše) blokirani in na razpolago Visokega komisariata.

V ta namen morajo vsi trgovci s pnevmatičnimi plašči do 18. t. m. sporočiti Pokrajinskemu korporacijskemu svetu število plaščev in duš, ki jih imajo v zalogi.

Naknadno morajo biti v treh dneh prijavljene vse pošiljke pnevmatik, došle iz starih pokrajin ali od koder koli uvožene.

Tako blokirane pnevmatike se lahko prodajajo proti istočasni zameni obrabljenih pnevmatik, in sicer proti predložitvi posebnega nabavnega bona, izstavljenega od pokrajinskega korporacijskega sveta tistim, ki imajo dovoljenje za vožnjo s kolesi ali s tricikiji, ki pa morajo zato izkazati dejansko potrebo.

Vse nove, iz prometa vzete pnevmatike, kakor tudi na podlagi dovoljenj prodane, bodo morale biti vpisane v register nabave in prodaje, ki ga mora imeti vsaka tvrdka.

Kdor bi kršil to naredbo, bo kaznovan z začasnim ali trajnim odvzemom prodajnega dovoljenja.

Tečaj za učiteljice - nadziratelice kolonij

S 1. februarjem t. l. bo tukajšnje Zvezno poveljstvo Italijanske liktorske mladine v Ljubljani otvorilo tečaj za nadziratelice šolskih kolonij. — Tečaj bo trajal tri mesece s tremi učnimi urami tedensko. Tečaja se morejo udeležiti vse učiteljice slovenskih ljudskih in meščanskih šol, bivajoče v Ljubljani, četudi niso v službi, da imajo le redne diplomske izpite in niso starejše od 40 let. Vpisati se morejo tudi gojenke 5. letnika učiteljišča. Ob zaključku tečaja prejmejo obiskovalke spričevalo, s katerim pridobe prednost za sprejem v učiteljsko službo na ljudskih ali meščanskih šolah v prihodnjem šolskem letu. Prošnje je predložiti tukajšnjemu Zveznemu poveljstvu najpozneje do 25. januarja tega leta.

Zvišanje takse za vidimiranje vozaških izkaznic za motorna vozila

Letna taksa za vidimiranje vozaških izkaznic za motorna vozila po členu 8., št. 1, 2 in 3, naredbe z dne 10. septembra 9941-XIX št. 96, določena z naredbo z dne 11. decembra 1941-XX št. 184 na 22 lir, se za leto 1943-XXI zvišuje na 50 lir.

Določbe o pobiranju carinskih davščin

Člen 1. Od vštetega 1. januarja 1943-XXI dalje se računajo uvozne in izvozne carine, ležnina, žigovina, poslovnina in tlakarina v deklaracijah, v boletah, v drugih listinah in v vseh carinarniških računovodstvenih vknjižbah v lirah tako, da se vsota odmeri s 5.7 kratnim zneskom enotnih carinskih postavk, izraženih v tarifi v zlatih dinarjih.

Člen 2. Znesek enotnih uvoznih in izvoznih carinskih postavk, omenjenih v prednjem členu, ki se dobi s prevedbo v lire po razmerju 1 proti 5.7, se mora zaokrožiti na 5 centezimov za ulomke nad 25 tisočink do 75 tisočink in na 10 centezimov za ulomke nad 75 tisočink, pri čemer se ulomki do 25 tisočink ne upoštevajo.

Pri izračunavanju ležnine, žigovine, poslovnine in tlakarine je treba na zgoraj označeni način zaokrožiti dolžno vsoto za vsako teh pristojbin in za vsak carinski posel.

Člen 3. Določbe iz prednjih členov 1. in 2. veljajo tudi glede blaga, deklariranega in overjenega pred dnem uveljavitve te naredbe, če je ta dan blago še v carinskih prostorih in se davščine še niso plačale.

Člen 4. S to naredbo se razveljavljajo vse druge, njej nasprotujoče ali z njo nezdružljive določbe.

Imenovanje glavnega tajnika Združenja šolnikov

Šolski upravitelj **Leopold Paljk** se imenuje za glavnega tajnika Združenja šolnikov Ljubljanske pokrajine.

Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Duhovniške vesti. G. Albin Kranjc, kaplan v Idria, je bil umeščen za župnika v Rocce; na njegovo mesto v Idria je šel novomašnik g. Jožko Kragelj. — Novomašnik g. Lucijan Krajnik je imenovan za kaplana v Piezzo. — G. Ivan Pišot, župnik na Planini, je šel za župnika v Sambasso, kjer je dosedanji župnik g. Miha Kragelj stopil v pokoj. — G. Tarcizij Nardin, župni upravitelj v Doberdo, je postal stolni vikar v našem mestu; na njegovo mesto v Doberdo je prestavljen g. Evgenij Bregant, vikar v Cero. Izpraznjeno duhovnijo Cero bo začasno upravljal g. Josip Kušman, župnik v Quisca. — G. Al. Duhovnik, novomašnik iz ljubljanske škofije, je nastavljen kot kaplan v Tolmino. — G. Vinko Černigoj, kaplan v Comeno, bo upravljal tudi sosedno duhovnijo Vallegrande. — G. Anton Žagar, župnik na Zolla, ki je bil več mesecev odsoten, je premeščen kot župnik na Planino. — G. p. Avrelij Serik iz kapucinskega reda je nameščen kot mestni kaplan pri župni cerkvi sv. Ignacija na Travniku. — G. Ivan Drašček, župnik v Cobbia, bo upravljal duhovnijo Gabrovizza, kjer je umrl dosedanji upravitelj g. Franc Klopčič, o čigar smrti smo poročali. — G. Evg. Osegnach, žup. upravitelj na Luico, je prestavljen za žup. upraivtelja v Borcana.

Z Gorenjskega

Smuške tekme v Kranjski gori. V prvi polovici januarja se je začel v Kranjski gori tečaj za smučarje dolgopragače in skakače. Tečaj bo zaključen v nedeljo 17. januarja s tekmami, ki bodo obsegale tek na 12 km in skoke na 40 metrski skakalnici. Tekem se bodo udeležili poleg članov športnih organizacij tudi člani Oborožene Sile, policije, obmejnih carinskih straž in Hitlerjeve mladine.

Življenje in smrt v Kranju. Od 20. januarja lanskega leta, odkar posluje stanovski urad v Kranju, je bilo do 31. decembra 1942 zabeleženih v Kranju 301 rojstvo in 114 smrtnih primerov, med temi 39 dojenčkov, 10 otrok in 65 odraslih. Poročilo se je lani 79 parov.

Poroke. V Kranju so se poročili: Stanislav Kokalj in Ivana Peterka, Ivan Gabron in Alojzija Drekonja, Pavel Anton Šinkovec in Marija Ana Lauter, vsi iz Kranja, Erih Kušelj iz Maribora in Tereza Uršula Jesihar iz Kranja, Franc Mesec in Apolonija Papler, oba iz Kranja, Alojzij Šešek in Ana Podgoršek, oba iz Kranja, Anton Likoser iz Drulovke in Jožefina Martinčič iz Kranja, Franc Ramovš in Marija Zaloker, oba iz Kranja, Franc Grošelj in Marija Sabotka, oba iz Kranja, Franc Julius Steinmetz iz Kranja in Irene Hedvig Borndorf iz Pucha na Koroškem.

Smrtna kosa. V Česnjici pri Motniku je umrla Frančiška Šmid, dalje so umrli: Nikolaj Mihevc v Mekinjah, Ivan Humer v Nevljah, Franc Jerele v Kamniku, Marija Osolin v Duplici, Franc Vrhovnik na Homcu, Margareta Kosirnik v Mlaki, Marija Šimenc v Zgornjem Polju, Pavla Siter na Perovem in Ivana Taler v Podgorici.

Nesreče. Pri smučanju se je ponesrečil 18 letni Alojz Gregorič iz Masle vasi v občini Globasnici. Desno nogo ima zlomljeno. Nadalje se je pri smučanju ponesrečil 11 letni Leo Vošič iz Pliberka, ki si je prav tako zlomil desno nogo.

S Spodnjega Štajerskega

Slovesen odpust šolske mladine, ki letos dokonča ljudsko šolo, bo opravljen 28. marca. Prosvetni minister je odredil, naj se mladina ljudskih šol odpusti po opravljeni šolski dolžnosti v soboto, dne 27. marca. Isti dan zapustijo srednje in višje šole vsi dijaki, ki po veliki noči stopijo v poklic, katerega so si izbrali.

Vlak je je povozil. Prometna nesreča s smrtnim koncem se je zgodila v ponedeljek zjutraj na kolodvoru v Lipnici. 27 letna Angela Trabyjeva iz Vagne je hotela skočiti na vlak, ko se je že pomikal s postaje. Prvič je padla, vendar se je hotela pognati na naslednji vagon. Pri tem ji je vnovič izpodrsnilo in je padla naravnost pod kolesa, ki so ji odrezala obe nogi. Še isti dan je umrla v bolnišnici.

Iz Hrvaške

Božična nagrada zagrebške občine. Zagrebški župan Ivan Verner je dal policijskemu ravnateljstvu v Zagrebu na razpolago 2.500.000 kun z naročilom, da ga razdeli med vse varnostne organe v Zagrebu kot priznanje in pohvalo za njihovo težko in naporno službo.

Prebivalstvo Zagrba. Zagrebško časopisje poroča, da je imel Zagreb ob koncu lanskega leta 350.000 prebivalcev. Pri zadnjem ljudskem štetju l. 1931 so v Zagrebu našteli samo 185.584 prebivalcev, leta 1939 pa že 248.800 ljudi.

Pospeševanje sadjarstva v NDH. Hrvatsko ministrstvo za narodno gospodarstvo je odobrilo podporo 75.000 kun, katero bodo razdelili med potrebne kmete v veliki župi Sana in Luka zaradi nabave novih sadnih dreves.

Proti razkosavanju kmetij. Hrvatska državna vlada pripravlja načrt zakonske odredbe, s katero bo v bodoče prepovedano nadaljnje razkosavanje hrvatskih kmetij. Nova tozadevna odredba bo stremela zatem da se doseže zaokrožitev dosedanjih posestev. V to svrho je vlada NDH že napravila poizkuse v Križevcih, ki so se dobro obnesli. Čeprav je reševanje tega vprašanja zelo delikatno, ker kmet brani vsako stopinjo svoje zemlje, je oblast v omenjenem kraju vsa sporna vprašanja rešila sporazumno s prizadetimi kmeti.

Hrvatsko bolgarska revija. Te dni je izšla v Zagrebu prva številka skupne revije, ki jo izdajata pod naslovom »Zagreb-Sofija« Hrvatsko-bolgarško društvo v Zagrebu in Bolgarsko-hrvatsko društvo v Sofiji.

Najvišje cene na živilskem trgu

(Veljaven za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini.)

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani je dne 15. jan. 1943-XXI, VIII-2, št. 361-1 odobril naslednje tržne cene, veljavne v Ljubljani od 13. jan. 1943-XXI: 1. a) Zelje glave pod 10 kg: 1.75 lir kg; b) Rdeče zelje kg 2.25 L; c) Kislo celje k 4 L; 2. Ohrovt kg 2.25 L; 3. Repa na drobno kg 1 L; b) Repa na debelo kg 0.75 L; c) Kisla repa kg 2.50 L; 4. Endivija kg 5 L; 5. Motovilec kg 12 L; 6. a) Radič kg 5 L; b) Gojen radič kg 10 L; 7. Špinača kg 5 L; 8. Rdeča pesa kg 3 L; 9. Rdeče korenje brez zelenja kg 3 L; b) Rumeno korenje kg 1.50 L; 10. Petršilj kg 4 L; 11. Zelena kg 4 L; Koleraba rumena kg 1.50 L; 13. Kolerabica kg 4 L; 14. Črna redkev kg 1.50 L; 15. Čebula kg 2 L; 16. Šalota kg 4 L; 17. Česenj kg 8 L; 18. Hren osnažen kg 4 L; 19. a) Jabolka, I. vrste, namizna, zbrana kg 5.70 L; b) Jabolka II. vrste kg 5 L; 20. Lipovo cvetje suho kg 18 L; 21. Jajca komad 2 L.

Samo še ta mesec lahko kupite

KERAMIČNE IZDELKE!

pozneje bo prodaja po odredbi Vis. Kom. ustavljena

vaze, kipe, pepelnike, svetnike, plakete, servise itd.

V PAPIRNICI

LJUDSKE KNJIGARNE

Pred škofijo 5 in v podružnici

NIČMAN

na Miklošičevi cesti 5

Pohitite!

Ob smrti moje ljube žene

ANTONIJE

se prav lepo zahvaljujem prim. dr. Kramariču ter ostalim gg. zdravnikom in čč. sestram Šlajmerjevega doma za njih požrtvovalno skrb ter vsem darovalcem cvetja in udeležencem pogreba. Še prav posebno pa sem hvaležen šempetrskemu kaplanu č. g. Paulinu, ki je moji ženi v najtežjih trenutkih stal zvesto ob strani in jo tolažil.

Maša zadušnica bo darovana v ponedeljek, 18. januarja, ob 7 zjutraj pri sv. Jakobu.

Ljubljana, 16. januarja 1943. JANKO ČEŠNOVAR

Umrla je dne 15. januarja 1943 v starosti 87 let moja ljubljena mama, gospa

Rozalija Burja roj. Pust

Pogreb ljube pokojnice bo v nedeljo, 17. januarja 1943 v Ribnici.

Jesenice, Ljubljana, Ribnica, 16. januarja 1943.

JUSTINA DR. MARČIČEVA

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITIČNE MOČI PETROLEJA

1926 je bila ustanovljena »Agip«, italijanska državna petrolejska družba.

1927 je ustanovljena v Španiji »Campsa«, ki je prevzela monopol nad španskim petrolejem.

1932 je odpovedal Iran koncesijo Anglo-Iran Oil Co.

1934 si je zagotovila japonska vlada velike pravice nad trgovino petroleja in ustanovila v Mandžukuo pol državni monopol na petrolej.

1937 je razglasila Bolivija neveljavnost koncesij Standard Oil.

1938 — kot odločilni udarec — je sledila razlastitev vseh inozemskih petrolejskih družb v Mexicu. In še dalje: Brazilija je razglasila, da je ves njen petrolej državna last.

1939 je ustanovila republika Chile državni monopol za petrolej.

V teku dveh desetletij so vsi ti porazi, zadani petrolejskim trustom, brez posebnega pomena. Toda bila je dolga pot, ki je končno temeljito spremenila moč petroleja. Marsikaj se je zdelo brezpomembno, ko se je zgodilo, n. pr. ustanovitev »Agip« leta 1926. Toda danes ima ta družba lastne petrolejske ladje in čistilnice, naprave za pridobivanje sintetičnega petroleja in celo omrežje lastnih petrolejskih črpalnih postajališč. Obenem upravlja italijanski delež na romunskem petroleju in ureja in raziskuje nova petrolejska polja v Albaniji. Leta 1926 ni ustanovitev te družbe vzbudila nobene posebne pozornosti. Toda v italijansko-abesinski vojni se je izkazalo, da je bila ustanovitev te družbe dalekosežnega pomena in da je veliko pripomogla k italijanski zmagi v Abesiniji.

Ustanovitev španskega državnega petrolejskega monopola leta 1927 se nam je zdela tedaj brez večjega pomena in nič kaj nevarna za petrolejske kralje, toda pomenila je korak naprej v revoluciji surovin. Poleg tega je pomenila za Španijo važen odločujoč korak, kajti, čeprav še ni dokončno doprinesel boj za španski petrolej k padcu Prima de Rivera, je prav s petrolejsko monopolizacijo pravljal de Rivera pot Francu. Na Kanarskih otokih, ki so bili že od vsega začetka na Francovi strani v dobi španske državljanske vojne, je največja rafinerija petroleja španska.

Nihče ne bo trdil, da je Franco zmagal s pomočjo državne monopolizacija petroleja, ali da so Italijani dobili abesinsko vojno s pomočjo »Agip«. Toda tu je igral petrolej ravno tako svojo vlogo kakor v Mexicu ali v Iranu. In prav Iran, ki je bil leta 1917 še angleška provinca in za čigar petrolej sta se borili skoro dve desetletji Anglija in Rusija, ravno Iran je značilen zgled, kako se preobrne vzrok vojne v vzrok miru.

Vplivna moč petroleja se je od včeraj do danes temeljito spremenila: dokler je bil petrolej nadnacionalna sila, dokler so petrolejski magnati lahko razpolagali z mejami, življenjem in krvjo celih narodov, dokler so sklepali z imperiji enakovredne zveze, tako dolgo so ostale siromašne tiste dežele, ki so petrolej proizvajale. Dokler je tekel njihov petrolej, tako dolgo so sicer še bili deležni drobtin njihovega bogastva, ki je romalo v inozemstvo. Ko so usahnili petrolejski vrelci, so že imeli nekaj tisoč brezposelnih več, nekaj razpadlih lesenih bajt in opustošena, zaradi ostankov petroleja nerodovitna polja.

Danes, ko petrolej nima več tiste vladajoče moči in ni več vladar, ampak sredstvo, gradi Iran s prodajo petroleja ceste in mesta in si je zgradil železniško omrežje, ki je med najmočnejšimi na svetu. To pa ostane. To služi ljudstvu in mu daje možnosti, da odkriva druge zaklade zemlje tudi potem, ko petrolejski vrelci že davno usahnejo. Dokler je neomejeno vladal petrolej, se ni ničesar storilo, razen kar je bilo neobhodno potrebno za pridobivanje petroleja. Južna Perzija je ostala dežela meseca. Ves dobiček se je stekal v Anglijo. Danes pomaga petrolej odkrivati nove pokrajine; prav uporabljen, v pravih rokah utegne imeti trajno korist. Končno so morali prisluhniti petrolejski mogotci stari angleški pesmi, ki začenja takole: »Ena ladja jadra proti vzhodu in druga proti zahodu, isti veter žene obé. Nastava jader določa smer vsem ladjam in ne smer vetra...«

Da, odkar je leta 1918 brzojavil Clemenceau Wilsonu: »Kaplja petroleja ima za nas vrednost kaplje krvi,« se je vendarle nekaj spremenilo. Stroj, ki je grozil, da mu bo moral postati človek podkoren, petrolej, ki ta stroj žene, oba sta bila prisiljena v svoj položaj, v katerem človeku služita.

Kako? S kakšnimi sredstvi, s kakšnimi idejami, ob kolikšnem trpljenju?

II.

»Kaplja petroleja ima za nas vrednost kaplje krvi«

(Od sredstva mazačev do nadvladajoče surovine.)

Petrolej... Še pred 70 leti je veljal kot čudežno sredstvo, ki zdravi revmo in raka, prsne bolezni in otiske. Po vsej Ameriki so se tedaj pojavljali čudodelni zdravniki, ki so prodajali petrolej kot zdravilo. Med njimi je bil neki Rockefeller. Imel je kakor drugi voz s konjem, tri zamorce, ki so delali muziko in dve ženski, ki sta ob tej muziki plesali. Kadar se je nabralo dovolj radovednežev, je pričel lastnik tega cirkusa z vznesenim govorom. Konec govora je izzvenel v čudovit spev zdravilnemu sredstvu, ki ga prodaja lastnik te revne konjske vprege z zamorci in dvema plesalkama. Iz skritih prostorov na vozu je pričel jemati stekleničke petroleja, ki so pod vsemogočimi naslovi obljubljale vse, razen tega, kar je bilo res, in jih pričel prodajati navzočim za drag denar.

Sin tega čudodelnega zdravnika od včeraj se je imenoval John D. Rockefeller, ustanovitelj prvega trusta in lastnik Standard Oil Company, eden izmed gospodarjev sveta. Leta 1857 so uvedli mesto starih nepraktičnih svetilk boljše — petrolejke. Petrolej je čez noč postal sredstvo za razsvetljavo. Petrolej je pridobil na ceni. Malo pozneje je petrolejsko razsvetljavo spodrinil plin in nato električna. Zdelo se je, da je petrolej že odigral svojo vlogo. Siemensova iznajdba je razgibala ves svet, novi delavci so delo še izpopolnjevali: Marcus, Deimler in Benz. Pričela se je doba gorilnih motorjev, avtomobil je nastopil svojo zmagoslavno pot in petrolej je bil spet v ospredju. Minili so časi, ko je od celotne svetovne produkcije petroleja 20 milijonov ton bilo mogoče porabiti samo 8 za razsvetljavo, ostalo pa je bilo vrženo proč kot stranski produkt in so to uporabljali kvečjemu še za snaženje madežev. Čudežno sredstvo proti revmatizmu je postalo ena izmed najvažnejših surovin naše dobe: žene avtomobile in tanke, ladje in težke vojne ladje, obvlada nebo, vodo in zemljo.

Mali ljubljanski pridelovalec v letu 1942-1943

Ob prehodu v novo leto je navada, da v javnosti obravnavamo razne bilance in preglede, koliko smo na tem ali onem polju napravili koristnega, koliko zamudili in koliko bo treba v novem letu še napraviti. Najvažnejše vprašanje, ki je bilo za nas življenjsko važno, je bilo nedvomno vprašanje kruha. Zlasti Ljubljančane, pa tudi prebivalce drugih večjih krajev v pokrajini, je skrb za vsakdanji kruh dovedla do tega, da so se zopet obrnili k stari zaščitnici in rešiteljici, to je k zemlji. Tako smo doživeli in še doživljamo pojav, kakor smo ga tudi med prvo svetovno vojno, namreč da je v našem mestu zrasla cela vrsta manjših gospodarstev. Uradniki, obrtniki, delavci, vsi so hoteli na mah postati mali kmetovalci, vrtnarji in rejci malih živali.

Statističen pregled o novih malih gospodarstvih v Ljubljani ni mogoč. Še najbolj točen pregled bi utegnil imeti Mestni gospodarski urad, ki je razdelil lani med nove male pridelovalce in tudi med stare kakih deset vagonov semenskega krompirja in dober vagon semenskega fižola. Toda ti podatki ne odgovarjajo pravi sliki ter je bilo zasajenega mnogo več krompirja in fižola; je pa tudi mnogo pridelovalcev, ki niso mogli saditi krompirja, temveč so bili veseli, če so imeli toliko zemlje, da so mogli v toplejših mesecih pridelati nekaj zelenjave in stročjega fižola — na saditev krompirja pa niso mogli misliti.

Lani smo prav za prav šele videli, koliko je bilo samo v mestu zemlje neizkoriščene. Ljubljančani smo lani res z vso vnemo sledili klicu: »Vsak košček zemlje mora biti obdelan!«

Ni bila sicer vsa zemlja izrabljena, sem in tja je bilo še opaziti kako neobdelano parcelo; vendar je bilo v glavnem storjeno vse, kar smo mogli storiti.

Mnogo neizkoriščenih možnosti je ostalo še na Barju, kjer nas čaka še dosti dela. Zlasti je Barje pripravno za saditev sončnic, buč, koruze in vsakovrstne povrtnine. Tudi pridelek živinske krme, ki je važen za mlekarstvo in rejce malih živali, bi se dal znatno dvigniti.

Mestna občina je dala lani lep vzgled malim pridelovalcem, ko je preorala glavne parke in dala mnogo svojih zemljišč v najem. Prav tako so razne ustanove in večji lastniki dali radi malim pridelovalcem na razpolago zemljo. Žal, pa se je pri zemlji že lani opazila neke vrste pretirana špekulacija, ki so jo zagrešili bolj pohlepni lastniki zemlje. Zemljo so dajali namreč v najem po pretirano visoki najemnini — saj so ponekod zahtevali celo po eno liro od kvadratnega metra. Ako tak mali pridelovalec računa dano najemnino, stroške za seme, gnoj, stroške za oranje in vse drugo, potem spozna, da mu zemlja ne vrže niti toliko, kolikor je dal sam vanjo, da lastnega dela niti ne računa. Pretirane najemnine jemljejo malim pridelovalcem veselje do zemlje. Zato bi se morali vsi lastniki ozreti po mestni občini, ki daje zemljo v najem po prav nizki ceni, revnim celo brezplačno. Marsikatera leha je bila lani prvič zasajena in zato pridelek ni bil bogvedi kakšen. Zemlja mora biti namreč prežeta z bakterijami, kar pa moremo doseči le z večletnim gnojenjem s hlevskim gnojem in pridnim obdelovanjem. Kdor torej letos prvič obdela leho, mu svetujemo predvsem, da vsadi take rastline, ki imajo same pri koreninicah bakterije in morejo s temi same pridobivati kisik iz zraka. Take rastline pa so le metuljčnice, torej detelja, grah, fižol in bob. Kdor sadi na svežo leho krompir, naj ga sadi med nizki fižol; pridelek bo boljši. Ako pregledamo uspeh »vojnih vrtov« v lanskem letu, moremo reči, da je bil ta uspeh zadovoljiv. Pod »vojnimi vrtovi« mislimo namreč parke in druge javne prostore, ki doslej niso bili obdelani s koristnimi razlinami. V Zvezdi je bil pridelek krompirja prav zadovoljiv, dasi bi se fižol še bolje obnesel — ker je bila Zvezda pač prvič odlelana.

Prav zadovoljiv je bil tudi pridelek v Tivoliju, pa najsi ga je obdelala mestna občina sama oziroma njena vrtnarija, ali mali ljudje sami, ki so vzeli zemljo v najem. V Tivoliju smo videli celo njivo ovsa, da so se marsikateri spraševali, katera čudna rastlina je to.

Dve glavni skrbi so imeli mali pridelovalci že lani, pa ju bodo imeli tudi letos. Prva skrb je namreč, kako zemljo zorati, ker marsikatere večje parcele res ni mogoče prekopati z motiko. Svetovali bi malim pridelovalcem, naj se v ta namen združijo ter naroče orača za več parcel skupno; to bi bilo ceneje.

Glede gnoja pa je čimdalje bolj pereče vprašanje naprave osrednje ljubljanske kompostarne, kjer bi se zbirale smeti in drugi odpadki in bi se od tam delil malim pridelovalcem kompost. Sicer si pa mnogi že sedaj sami napravljajo kompost iz raznih odpadkov, smeti, saj, pepela in apna. Živinskega gnoja pa je v Ljubljani odločno premalo in to je velika pomanjkljivost ljubljanskega »kmetovanja«, ker umetni gnoj tudi ne more vsega nadomestiti, pa je tudi predrag. V Ljubljani imamo tudi še kakih 200 pravih kmetov, ki pridelujejo tudi žito, toda še teh je malo, ki ga pridelajo za lastne potrebe dovolj.

Vobče moramo reči, da ti številni mali pridelovalci v Ljubljani — poznavalci cenijo, da je v našem mestu okoli 5000 družin, ki obdelujejo zase vrtove, parcele ali njive, — lani znatno razbremenilo preskrbo Ljubljane z živili. Ne samo, da njim ni bilo treba v toliki meri kupovati zelenjave in celo krompirja ne, temveč je zato tudi uvoženih živil bilo več na razpolago za one, ki niso prav nič pridelali, in teh je večina. Tudi l. 1943. bo ostalo pri tem in se bo število malih pridelovalcev v mestu gotovo še povečalo, pa tudi površina obdelane zemlje, in upati je, da nam da tudi nebo ugodno letino. Tako je Ljubljana lani in bo tudi letos izpolnjevala dolžnosti in odgovarjala zahtevam, ki jih stavi nanjo sedanji čas.

Povelje za klanje Slovencev

V pismu komandantu Matiji je generalni tajnik komunistične stranke Edo Kardelj zaukazal:

»Ne oklevajte in ne popuščajte! Tiste, ki se bodo uporno borili, postreljajte. Duhovne vse postreljajte. Prav tako oficirje, intelektualce itd., ter zlasti kmete in kmetske sinove.«

Tak ukaz je dala komunistična stranka, katere predsednik je bil Lovro Kuhar.

Znameniti roman iz križarskih vojska

»ROŽA SVETA«

bogato ilustriran — je izšel. Dobite ga po vseh knjigarnah in trafikah.

Obrtništvo na Dolenjskem je močno razvito

S preureditvijo obrtniških organizacij je tudi vse delovanje bivših združenj dobilo čisto drug tir in drug smisel. In kakor pri vseh drugih ustanovah, tako je tudi pri obrtnih organizacijah postalo v dobi enega leta mnogo drugače. Zelo velike izpremembe je doživelo tudi bivše novomeško skupno združenje obrtnikov. Stanovska združenja posameznih obrtniških skupin, v katerih je bil dolenjski obrtnik dolga leta organiziran, so bila že v letu 1941. deloma pripojena prej omenjenemu bivšemu skupnemu združenju obrtnikov v Novem mestu. V teku leta 19942. pa so se vse obrtniške organizacije popolnoma reorganizirale. Izvršena je bila centralizacija obrtništva. Sedež centrale je v Ljubljani z nazivom Združenje industrijcev in obrtnikov, obrtniški odsek za ljubljansko pokrajino v Ljubljani. Ta ustanova je danes vrhovna organizacija obrtništva, od tu prihajajo vse določbe in naredbe za obrtnike. Na to organizacijo se naj obračajo obrtniki preko njenih poverjeništev ali pa naravnost. Ta obrtniška centrala se deli v dva dela, in sicer za industrijce v industrijski, za obrtnike pa v obrtniški odsek. Oba odseka delujeta za svoje članstvo popolnoma ločeno, vendar pa po sorodnosti v gotovih stvareh skupno.

Po pokrajini je ta vrhovna organizacija ustanovila zlasti v večjih krajih in kjer so že prej delovala skupna obrtniška združenja svoja poverjeništva, ki po navodilih centrale poslujejo popolnoma samostojno. Tako poverjeništvo imamo tudi v Novem mestu, v Kostanjevici in Mokronogu. To je pač dovolj velik znak, kako močno je razvito obrtništvo na spodnjem Dolenjskem. Novomeško poverjeništvo je štelo v preteklem letu 544 mojstrov, ki so zaposlovali 203 pomočnike in 302 vajencev.

Med najmočnejše obrti moramo pač šteti mlinarje in žagarje, katerih je skupno 136, pa imajo kljub temu najmanj pomožnega osebja, in sicer zaposlujejo samo 8 pomočnikov in 5 vajencev. Njim sledi kot najmočnejši čevljarji, 96 po številu. Zaposlujejo pa 58 pomočnikov in 55 vajencev. Krojači in šivilje štejejo skupno 101 mojstra oziroma mojstrico. Pomočnikov imajo zaposlenih 34, vajencev pa 98. Obrtnikov kovinarskih strok šteje poverjeništvo 88. Pomočnikov imajo zaposlenih 20 in 46 vajencev. V kovinarskih strokah so najštevilnejši kovači, ki štejejo 65 mojstrov. Tej obrtni panogi sledi zidarji, katerih je 61 in ki zaposlujejo 30 pomočnikov ter 52 vajencev. Nato sledi po vrsti: briveško-frizerska stroka z 11 člani, 23 pomočniki in 12 vajenci, dalje kolarji s 17 člani, peki s 16 in sedlarji ter tapetniki z 131 člani ter nekatere druge obrtne stroke, ki so številčno mnogo nižje kakor prej omenjene. Vse te obrti zaposlujejo še ostalo pomožno osebje. Od poverjeništva so se izločili slaščičarji po številu 5, katere pa poverjeništvo še vedno vodi v evidenci. Ti imajo svoj sindikat v Ljubljani in težijo tja. Prav tako tudi pogrebno podjetje, ki je včlanjeno v svoji stanovski organizaciji v Ljubljani. Novomeškemu povrjeništvu pa so bili lani priključeni mlinarji in žagarji, ki so do meseca avgusta 1942 obdržali še svoje stanovsko združenje. S tem je število obrtništva novomeškega poverjeništva zelo naraslo.

V preteklem letu je nanovo prejelo obrtna pooblastila 22 mojstrov, in sicer 8 čevljarjev, 2 krojača, 1 šivilja, 2 brivca in frizerja, 1 slaščičar, 2 kovača, 2 mizarja, 1 predelovalec peska, 1 kolar, 1 pečar in keramičar, 1 knjigovez. Eno dovoljenje pa je bilo izdano za podružnico žagarskega obrta. Nadaljevanji obrta po vdovi sta bili prijavljeni 2, eno v krojaški, drugo v mlinarsko-žagarski stroki. Odjavljenih je bilo 7 obrti, od teh ena podružnica. Ena obrt je prenehala zaradi smrti lastnika, dve obrti pa sta bili odjavljeni le začasno. — V preteklem letu je bilo sklenjenih 122 učnih pogodb, in sicer: 17 v čevljarski, 18 v krojaški, 34 v šiviljski, 21 v kovinski, 14 v mizarski, 2 v mlinarski, 8 v briveško-frizerski, 3 v kolarski, 3 v pečarski, 1 v soboslikarski in 13 v tapetniški stroki. — Razveljavljenih je bilo 26 učnih pogodb. In kakor je bilo največ vpisov v šiviljski stroki, tako je bilo pri tej stroki tudi največ izbrisov, namreč 10. — Pomočniški izpit je položilo 88 vajencev, in sicer: 10 iz čevljarske stroke, 17 iz krojaške, 13 iz šiviljske, 14 iz mizarske, 17 iz kovinarskih strok, 3 iz mlinarske, 2 iz kolarske, 1 iz tapetniške, 7 iz briveško-frizerske, 1 iz soboslikarske, 2 iz pečarske in 1 iz sedlarske stroke. Brez izpita je ostalo 20 vajencev. Pomočnikov je bilo v preteklem letu na novo prijavljenih 207, odjavljenih pa 71. Največ odjav in prijav je bilo v čevljarski stroki. — Poverjeništvo je izdalo v preteklem letu 127 poslovnih knjižic, in sicer 54 pomočnikom in 73 vajencem.

Poverjeništvo je imelo na skrbi tudi razne dobave, ki so se večinoma vse vršile na nakaznice. Poverjeništvo samo je tudi izdalo nakaznice za predmete, ki jih je za svoje obrtnike dobilo brez nakaznic, zato pa je bila vsakemu obrtniku dotične stroke zagotovljna gotova količina blaga. Z razdeljevanjem nakaznic in z dobavami na splošno je imelo poverjeništvo obilo dela. V nešteto primerih je poverjeništvo posredovalo, obrtnikom izdajalo razna potrdila, izjave, jim pisalo prošnje za oblasti, jim oskrbovalo pravilne prepise važnih listin itd., saj ima lastno pisarno, ki je vsak dan odprta in je obrtnikom na razpolago tajnik.

V prostorih novomeškega poverjeništva so se tudi vršili meseca januarja mojstrski izpiti.

Iz tega je razvidno, da je postalo novomeško poverjeništvo samo zelo močno središče dolenjskega obrtništva in da to obrtništvo nikakor ne bi moglo več prebiti brez svoje strokovne organizacije. Pokazalo se je, da je ta organizacija nujno potrebna in je v današnjih časih in razmerah dobila še poseben poudarek.

L. C.

TEL. **KINO SLOGA** 27-30

Temne in sončne strani naše mladosti lepo prikazane v filmu

»Počitnice v kolegiju«

Film, ki vam pokliče v spomin najlepša leta vaše mladosti. V gl. vlogi: Enrico Poupon.

PREDSTAVE ob delavnikih od 14.30 dalje; ob nedeljah ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.

TEL. **KINO UNION** 22-21

Od odrske plesalke do kmetice — dunajsko koroška zgodba

»Vse zaradi ljubezni«

V gl. vlogi: Gusti Huber, Wolf Albach Retty

PREDSTAVE:

ob delavnikih ob 16 in 18.15; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in ob 18.30.

TEL. **KINO MATICA** 22-41

Tajnstvena ljubezenska drama

»Molčeča usta«

z znanimi igralci: Fosco Giachetti, Annette Bach, Andrea Checchi, Carlo Campanini.

PREDSTAVE:

dnevno ob 14.30, 16.30 in 18.30; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.

KINO KODELJEVO

Telefon 41-64

Ljubezen do zemlje in do trpečega človeka v krasnem filmu

BANDIT

Agustini Irusta — Anella Bence.

Odlična zabav. komedija iz družin. življenja

ŽENSKA VOJSKA

Predstave ob 14.40 in 17

Ali se bo komunizem spremenil?

Nekateri dopovedujejo katoličanom, da se ni bati komunizma, češ komunizem se itak spreminja in se bo sčasoma docela spremenil. Opustil bo ateizem in zločinske metode ter bo le še to, kar delovni sloji po pravici pričakujejo in od človeške družbe tudi po pravici zahtevajo, nov pravičen gospodarski red, osnovan na načelih socialne pravičnosti. Tako je lanska velikonočna poslanica OF vabila duhovnike v skupnost s komunisti z razlogom, da je sedanja oblika komunizma nekaj časovnega, kar se bo izpremenilo, kakor se s časom in v času vse spreminja. Drugi kažejo tudi na to, da je nova ruska ustava res že svoje sovraštvo do vere omilila.

Vse to govorjenje je prazno, zavedna ali nezavedna prevara ljudi.

Kar se tiče zadnje ustave (2. 1. 1936), je pravni strokovnjak v vatikanskem listu »L'Osservatore Romano« (jeseni 1936) s podrobno analizo pokazal, da je vse tisto zboljšanje le videz. Sicer je pa slavni tajnik organizacije brezbožnikov Jaroslavski sam izpovedal, da je »nova Stalinova ustava najboljše jamstvo za ateizem, kakor ga oznanjata država in stranka«. Seveda se je komunizem izpreminjal in se bo izpreminjal, namreč glede na taktiko po menjajočih se časovnih razmerah, a taktika ne izpreminja bistva in narave. Taktika sedaj bolj zakrije, sedaj bolj odkrije notranjo naravo komunizma, a komunizem ostane, kar je in kar je bil. Taktika ljudske fronte in ponujane roke ni prav nič izpremenila prvega namena komunistov, zanesti v ves svet socialno revolucijo in iztrebiti z zemlje božje ime. Ali vodi ta boj zoper Boga naravnost ali po ovinkih, to je taktika, ki poglavitnega namena nič ne izpremeni.

Seveda komunizem ni od večnosti in tak ne bo do večnosti, toda sedaj je in dokler bo, bo isti zločinski in brezbožni komunizem. Morda bo kakor sedaj, tako tudi poslej med komunisti kaj naivnih posebnežev, ki pravijo, da so kljub komunizmu dobri kristjani in ki o svetih časih naročajo celo maše. Če ni to hinavščina, ki hočejo z njo dobre ljudi varati, je pač dokaz, da ne vedo zares, kaj je komunizem, ampak da jih pravi komunisti vlečejo s seboj, ker jim vendarle vsaj hlapčujejo.

Nekateri se učeno sklicujejo na dialektiko, češ po zakonih dialektike se mora tudi komunizem razvijati in izpreminjati. Po zakonih katere dialektike? Po zakonih dialektike, kakor jo umevajo proletarci, ne! Po njih mnenju je komunistična uredba človeške družbe končni cilj, na katerega je bil naravnan ves razvoj: prvotni komunizem — uredba zasebne lastnine s končnim kapitalizmom — končni in dokončni zaželeni komunizem višjega reda z zemeljskimi nebesi. Ali naj se mar še nebesa razvijajo v nasprotju, v pekel? Ali so se proletarci borili za pekel? Po drugem pojmovanju dialektike bi se pa razvoj res ne smel ustaviti, ampak bi se moral komunizem sčasoma prevreči zopet v neke vrste ne-komunizem —.

Ker je pa po Marxu ves ideološki svet z religijo vred le odraz gospodarskih razmer, bi se šele tedaj po novih prevratih morda izrazila zopet kaka religija. Kakšna? Kdo bi mogel povedati? V prvem primeru bi bil torej ateizem s komunizmom vred trajen. V drugem primeru bi se morda kdaj z nekomunizmom zopet obnovila kaka religija, a nihče ne ve, ali res, ne kdaj in kakšna. Ali naj za take razglede katoličani zapuste krščanstvo in krščansko kulturo in gredo med komuniste?

Če pa dialek[illegible]emo po naši naravni pameti, ne pomeni nič drugega kakor to, da ni nemogoče, da bo komunizem proletarce močno razočaral in bo globoka nezadovoljnost povzročala vedno večji odpor in nazadnje nov prevrat, ki bo ves komunizem in vse komunistične uredbe prevrgel. Kaj bo potem, kajpa ni mogoče povedati. Ker so narodi, kakor jih je Bog ustvaril, »ozdravljivi« — tako prevaja vulgata tisto mesto I. 14 v Knjigi Modrosti: sanabiles fecit (Deus) nationes orbis terrarum — je upanje, da bodo spoznali, zakaj je prišlo nanje vse gorje. Zavzeli se bodo za pameten gospodarski red in morda tudi vrnili k svojemu Bogu in Kristusu Odrešeniku. Gotovo kajpada to ni, saj ni nemogoče, da obtiče v temah brezboštva in nenravnosti. A zopet vprašamo: Ali naj zaradi te temne in negotove bodočnosti katoličani zapuste krščanstvo in krščansko kulturo in gredo s komunisti? Ali more pamet kaj takega svetovati?

Nekateri mislijo ne samo, da nas ti ljudje ne vabijo v komunizem po nasvetih pameti, ampak da nas vabijo iz same strahopetnosti. Boje se komunistov, pa bi se radi skrili med njimi, po reklu: z volkovi tuliti!, nas pa navidez vabijo s seboj, da bi se mislilo, da delajo to le iz globokega spoznanja. Če je tako, moramo le reči: res je komunizem brezobziren nasprotnik in res še ne vemo, kaj bo prinesla bodočnost, toda strahopetneži katoličani ne smemo biti. V božjih rokah smo in pripravljeni moramo biti, dati za krščanstvo tudi življenje. Sram bi nas moralo biti bratov in sestra, ki so šli pred nami, če bi se mi bojazljivo hlinili komunistom, da smo z njim, ko nismo in biti ne moremo.

d.

KULTURNI OBZORNIK

Nova slavistična dela prof. Damianija

Profesor **Enrico Damiani**, redni profesor za bolgarski jezik in književnost na univerzi v Rimu ter glavni ravnatelj knjižnice fašijev in stanov, se s svojimi deli iz vseh slovanskih književnosti uvršča med vodilne italijanske slaviste. Predvsem so pomembni njegovi priročniki za slavistične študije na italijanskih univerzah, ki se odlikujejo po bogatih bibliografijah domačih in tujih del. Velika razglednost po vseh slavističnih kulturah ter ogromna načitanost in pridnost v zbiranju bibliografičnih podatkov, sta oznaka njedovega znanstvenega delovanja; poleg tega pa ga odlikuje še velika pesniška nadarjenost, da lahko posreduje italijanskemu občinstvu v vezani besedi največje stvaritve slovanskih pesnikov. Tako je mnogo prevajal Kochanowskega (Treny), Mickiewicza (Krimski soneti), Kasprowicza (Himne), Puškina (Bahčisarajski vodomet), itd. itd., predvsem pa bolgarske pesnike (Vazov, Debeljanov), iz katerih pripravlja veliko antologijo.

Sedaj pa je izdelal velik kompedij: **slovnico bolgarskega jezika,** pod okriljem kr. univerzitetnega zavoda za vzhodna vprašanja in pod naslovom: **Corso di lingua bulgara.** Je to velik kompedij, v obsegu 420 strani ter je nastal iz njegovih dolgoletnih tečajev na univerzi v Rimu in v Napoliju. V uvodu sam pisatelj označuje značaj svoje knjige, ki hoče biti ne zgolj znanstveno filološka razprava, pa tudi ne navadna praktična slovnica brez globljih filoloških prijemov, temveč hoče združiti teoretično in praktično poznanje bolgarskega jezika. Zato pomeni njegova slovnica posrečeno sintezo znanstvenega dela s praktičnim ter bo tako lahko s pridom služila tako začetniku v bolgarskem jeziku, kakor tudi tistim, ki ga že obvladajo, pa ga hočejo podrobneje poznati po filološki strani. Na isti način je svoj čas Damiani napisal slovnico italijanskega jezika za Bolgare (Gramatica italiana per Bulgari). V bolgarski slovnici se tako vrste poglavja gramatičnega značaja, razložena po sodobni, znanstveno filološki metodi, slede jim pa praktične vaje v čtivu in razgovorih, kar daje posebno pestrost knjigi. Na koncu so dodana še pravila transkribcije italijanskih imen v bolgarske in narobe, ter slovarček italijansko-bolgarski in narobe. Tako je knjiga, pri kateri so sodelovali tudi bolgarski sodelavci v njegovem univerzitetnem institutu, katerim se pisatelj zahvaljuje, pravi univerzitetni učbenik živega slovanskega jezika, praktične in teoretične veljave, pa tudi — kakor poudarja pisec sam: izraz vere in zvestobe dveh narodov: vere v nesmrtne vrednote kulture, v človečansko razumevanje, sodelovanje, bratstvo ter poznavanje dveh narodov in dveh jepikov. Temu služijo njegove slovnice bolgarskega jezika za Italijane ter italijanskega za Bolgare.

V založbi istega vzhodnega zavoda je izšla v zbirki slovarjev, slovnic in literarnih tekstov nova knjiga **prof. Damianija,** ki jo je sestavil s pomočjo Čeha **Adolfa Plachega,** pod naslovom: **»Canti epici cechi« (Epska pesem češka).** Je to zopet priročnik za slaviste, ki se uče češkega jezika ter rabijo v seminarijih tekste za proučevanje jezika in književnosti. V tem smislu je prof. Damiani svoj čas izdal Mickiewiczeve pesmi, ali Puškinov Bahčisarajski vodomet v izvirnih jezikih s komentarji, pri čemer so mu pomagali strokovnjaki dotičnih narodov. Tu pa je v sodelovanju s svojim lektorjem češkega jezika izdal in komentiral v **češčini** kratko **antologijo češke epične pesmi.** V uvodu govori lektor **Adolf Plachý** o veličini češke lirike in glasbe, o Březini, Smetani in Janačku, toda predstaviti hoče tudi najlepše cvetove češke epike. Tako je v tej zbirki zbral **deset pesmi devetih čeških starejših in modernih klasikov** ter jih predstavil kot mojstre češke balade. Tu je Čelakovský s svojo klasično »Toman in gozdna vila«, dalje Erben z najlepšo balado »Povodnji mož«, potem Neruda z lepo religiozno pesmijo o Kristusovih ranah pod naslovom »Zaceljene rane« ter »Rajsko balado«, govorečo o skvarjenosti na svetu.

Neruda je predstavljen z dvema pesmima. Nato sledi Svatopluka Čecha »Gozdarjevo dete«, pesem v slogu zazibalke. Zeyer je predstavljen z epično pesmijo »Quo vadis, Domine?« Kam greš, Gospod, ki v pesniški besedi opisuje srečanje Petrovo in Kristusovo v Rimu. Vrchlický je zastopan z improvizacijo Zapad. Zanimive so moderne balade s Šramovim Raportom, moderno vojno balado izredno močne ekspresije, ter Wolkerjevo Balado o kurjačevih očeh. Bieblovo Maščevanje je pa prav tip moderne razpoloženjske balade. Tako je v takem prerezu podana češka epika, kar koristi tako pouku literarne zgodovine (oznaka pesnikov pred vsako pesmijo), kakor tudi jeziku, za kar po vsaki pesmi sledi obširen jezikovni komentar. Tako je knjiga lep, estetsko visoko vreden izbor pesniškega čtiva, ter obenem učbenik, kakor izhajajo v teh zbirkah literarnih tekstov, pri katerih močno sodeluje prof. Damiani.

V zadnji številki (fasc. XI-XII) znanstvene revije **L'Europa orientale,** ki jo izdaja zavod za vzhodno Evropo pod uredništvom senatorja dr. A. Gianninia in univ. prof. dr. E. Lo Gatta, je napisal **prof. Damiani** oceno prevoda zadnjih spevov Pekla iz Dantejeve Božanske komedije, ki so izšli lani v Slovenčevem Koledarju. Tu predstavi najprej Slovenčev koledar, kot »letni almanak z bogatim in raznolikim gradivom, ki je lep in obsežen koledar ‚Slovenca', največjega dnevnika v Ljubljani,« nato pa predstavi prevajalca dr. Tineta Debeljaka kot slavista in književnika, na kar preide k opisu dosedanjih prevajalcev Danteja v slovenščini (Vraz, Koseski, Debevec, Ušeničnik, Župančič), pri katerih omenja pod črto tudi drugega »največjega živega slovenskega pesnika in največjega slovenskega italijanista« Gradnika, ki je prevel v »najboljši poeziji« 11 sonetov iz Vite nuove. Nato oceni Debeljakov prevod treh zadnjih spevov Pekla, v »katerih se ni pokazal samo prevajalca in italianista«, temveč tudi pesnika. Je to prevod, ki se mu posreči težke vezi pesniške oblike, rim in tercin, skoraj vedno rešiti ter ohraniti zgledno duha in misel originala ter tako približati — v kolikor je mogoče pri tako gigantični ekspresiji te vrste — slovenskega bralca genija italijanskega pesnika.« V zaključku se ozre tudi na uvod v te tri speve, iz katerega je posnel podatke o slovenskih prevajalcih Božanske komedije.

V isti številki je prof. Damiani ocenil tudi knjigo **prof. Umberta Urbanija: Piccolo mondo sloveno — Mali slovenski svet.** Tudi tu predstavi prof. Urbanija kot pisca mnogih del iz slovenske književnosti, na kar preide k pomenu te knjige, ter njene dvojezičnosti, ki »je praktična ter koristna« za obe strani: za Italijane in Slovence. Nato označi referativno vsebino obeh delov, kritičnih sestavkov in prevodov iz slovenskih pisateljev in pesnikov.

Tako prof. Damiani k svojim člankom iz slovanskih književnosti dodaje tudi članke iz slovenske književnosti ter se s temi uvršča med slaviste, ki svoje zanimanje posvečajo tudi **naši kulturi,**

td

Grob ob Donavi

Sestre Marijinega obiskanja, ki so se šele pred kratkim naselile pri nas, so izdale prevod življenjepisa sestre Marije Margarete Bogner, cvetke iz njihovega reda, v katerem je bila tudi sv. Marjeta Marija Alacoque, ki ji je Gospod sam zaupal nalogo, da je uvedla češčenje Srca Jezusovega. Knjižica nosi naslov: **Grob ob Donavi.** Sestra Marija Margareta Bogner, ki je šele z dvaindvajsetim letom vstopila v samostan, po mnogih ovirah, kajti bila je slabotna in nekoliko pohabljena (bila je to posledica bolezni v otroških letih). Kakor je že njeno življenje v svetu bilo ne samo vzorno ampak res globoko in prežeto ljubezni do Boga, tako je tudi v kratki dobi redovnega življenja bila pravi vzor redovnice, prave posnemalke »Male cvetke iz Lisieuxa«. Kmalu po sprejemu v red je odpotovala v svojo domovino skupaj z nekaterimi drugimi redovnicami, ki so v Erdu na Ogrskem ustanovile prvi samostan sester Marijinega obiskanja. Leta 1933 je umrla v tem samostanu v sluhu svetosti.

Drobne novice

Koledar

Nedelja, 17. januarja: Anton Puščavnik; Leonila, mučenica; Sulpicij, škof.

Ponedeljek, 18. januarja: Petrov stol v R.; Priska, devica in mučenica.

Torek, 19. januarja: Kanut, kralj in mučenec; Marij, mučenec; Pija, mučenica; Germanik, mučenec.

Novi grobovi

† **Fani de Schiava.** V Ljubljani je 15. jan. po daljši bolezni umrla v 87. letu starosti gospa Fani de Schiava vd. Kopitar, roj. Deisinger, bivša gostilničarka in posestnica. Pokopali jo bodo v nedeljo ob pol štirih pop. iz kapele sv. Nikolaja na Žalah.

† **Rozalija Burja.** V Ribnici je umrla 15. jan. v starosti 87 let gospa in mati Rozalija Burja, roj. Pust. Pokopali jo bodo v nedeljo v Ribnici.

† **Lidijca Brodšnajder.** V Novem mestu je 13. jan. umrla dolgoletna keramična slikarica tovarne »Keramika«, gospodična Lidijca Brodšnajder.

Naj sveti rajnim večna Luč; vsem, ki žalujejo za njimi, naše sožalje.

Jubilej gospe Elsnerjeve

V tihem domu v Mostah obhaja danes 70 letnico rojstva gospa Antonija Elsner. Tiho in brez hrupa — morda ne bodo vedeli niti sosedje za to. Nam pa se zdi prav, da ve za tak jubilej slovenske matere vsa bela Ljubljana.

Gospa Elsnerjeva je mirna, tiha, a izredno delavna žena. Od ranega jutra do poznega večera dela. Iz cerkve jo vodi pot k delu. Ko ima trenutek časa, vzame v roke slovensko knjigo ali pa časopis. Nikdar pa je ni bilo na veselicah; na velike verske prireditve je prišla v narodni noši, ki jo ima izredno rada, potem je odšla domov. Živela je in živi le za svoj dom. Rodila je 17 otrok — danes jih živi še 12. In kadar koli ji je kateri umrl, je trpela, kot da je izgubila edinca. Vzgajala je ta svoj rod, kot to more samo dobra slovenska duša in vzgajala je katoliško, kot to čuti le plemenito srce. In v tem je njena veličina. Cela Ljubljančanka je, a ni mehkužna, razvajena, bogata »mamica«, ampak zdrava, delavna mati! Ni skrbela za imetje; če je imela, je dala onim, ki nimajo. Pri njej ni razkošja, pač vse lepo in solidno. Nešteto bridkosti, trpljenja in razočaranj jo je obiskalo, pa je našla v veri moč in v družini tolažbo. Ko ji je leta 1935 umrl dobri in plemeniti mož, je ostala sama med svojimi otroki. Danes jih ima v vseh krajih, vsi so v svojih poklicih. Njene misli romajo vsak dan ob tihih večerih od enega k drugemu — najrajši bi vse okoli sebe imela. Pa k njeni družini spadamo danes še mnogi. Vsi, ki smo bili deležni njene ljubeznivosti, se čutimo, kot da spadamo v njen dom. Student, ki ni vedel ne kod ne kam, je našel pri njej toplo posteljo in je jedel z njo pri isti mizi. Njena družina je tedaj res velika!

Ob visokem življenjskem jubileju, ko jo gledamo zdravo in krepko, prosimo Boga, da bi ji dal zdravja še vnaprej, da bi doživela še mnogo let. Iz srca ji čestitamo in se veselimo njenega jubileja. Prosimo pa tudi dobrega Boga, da nam bi dal takih slovenskih mater.

Oče domovine bl. N. de Flüe - spisal dr. Farkaš — *Naročite se na knjižice!*

— **Sv. maša za pok. kaplana Antona Hočevarja** bo brana na dan njegovega godu dne 17. t. m. ob 7 takoj po pridigi pri oo. frančiškanih pri oltarju Svetogorske M. božje na ženski strani. Znanci in prijatelji vabljeni!

— **Preselitev.** Odvetnik in zagovornik **dr. Ivo Benkovič** se je v Ljubljani preselil v Puharjevo ulico 14 za Narodnim domom.

— »**Super**« čaj ustreza vaši želji po pravem ruskem (kolonialnem) čaju.

— **Tvrdka EVEREST sporoča cenjenim interesentom,** da je dobila iz Castelfidarda izborne harmonike po konkurenčnih cenah ter vljudno vabi vse interesente na brezobvezen ogled.

— **Tri dni je hudo snežilo.** Še v petek 15. t. m. je sila močno snežilo. Snežna plast je v okolici debela do 50 cm. V petek do sobote zjutraj je bilo 2.2 mm padavin. Precejšnja količina vode! V petek je bila dosežena dnevna maksimalna temperatura —2, v soboto zjutraj pa minimum —5. Barometer se dviga in je v soboto dosegel 763.2 mm. Znak, da lahko računamo na vremensko spremembo in bo najbrž pritisnil tretji mrzli val, mogoče še nekoliko hujši mraz, kakor je bil doslej v tem letu. Visok sneg je nekoliko oviral v petek javni promet, posebno tramvajski v mestu. V soboto so se prometne prilike primerno izboljšale. Glavne prometne žile so očiščene in sneg odkidan. Mestna občina je najela nekaj delavcev za kidanje snega.

— **Ali že imate »Duhovni koledarček 1943«?** Sedaj ga lahko zopet dobite v knjigarnah in v upravi na Rakovniku. Cena 1 lira.

Klavirski koncert G. Gorinija

Z ozirom na jutrišnji koncert pianista Gorinija, smo dobili od strokovnjaka par pripomb o skladbah, ki so na sporedu.

Spored slavnega pianista Gorinija obsega skladbe raznih slogov in dob. Zastopani so na njem italijanski čembalisti, ki so se odlikovali z jasnostjo, živahnostjo in formalno preglednostjo svojih del. Zlasti Domenico Scarlatti je eden njihovih najboljših predstavnikov, saj so njegova dela danes še prav tako navdušeno sprejeta od občinstva, kakor katera koli romantična skladba. Nasprotno, v sodobni smeri sestavljanja sporedov, se vedno pogosteje povračajo pianisti k staro-klasičnim mojstrom, seveda pa postaja tudi interpretacija vedno odgovornejša v tehničnem, slogovnem in izraznem pogledu.

Debussyjeve klavirske skladbe s programskimi naslovi prištevamo med najlepša dela francoskega impresionizma. V svojih preludijih, pagodah, estampih in drugih tovrstnih zbirkah je francoski mojster posegel v najrafiniranejši barvni svet, ki ga je izražal s celotonskimi harmoničnimi postopi, s skrajno odtehtano, občutljivo dinamiko in z novo, originalno razvrstitvijo vse tonske materije v klavirskem stavu. Dostikrat je na prvi pogled njegova glasba le figurativna, toda iz kopice melodičnih utrinkov in dinamičnih učinkov raste enotna, točna, neskončno nežna, barvita slika, ki je v svojem smislu prav tako edinstvena kakor svojčas kaka klasična sonata.

Chopinova glasba so zares »rožice, posejane med topove«, kakor je nekoč s proroško jasnovidnostjo rekel Schumann. Najsmelejši, najizvirnejši utiralec poti je bil Chopin, ki je z neskončnim bogastvom svoje fantazije prelomil vse vezi s tradicijo in je v harmonskem, melodičnem in predvsem klavirsko-instrumentalnem pogledu stopil na pot, ki je bila za stoletje merodajna za klavir specialno, pa tudi za harmonske postope v glasbi sploh. Imena, kakor Debussy, Stravinski, Skrjabin in celo Wagner, vsi ti so bili več ali manj odvisni v svojem delovanju od velikega umetnika.

Ker bo koncert velik umetniški dogodek opozarjamo, da se bo vršil jutri v ponedeljek ob pol 7. uri zvečer v veliki filharmonični dvorani.

Semenski krompir iz Danske

S poskusi se je dognalo, da krompir prenese tudi nekaj stopinj pod ničlo, ne da bi pri tem trpela njegova semenska vrednost in da bi se pri tem za veliko zmanjšala njegova okusnost. Najnižja temperatura, ki ne škoduje krompirju, leži okoli —3 do —4 stopinj, kar se da razlagati na ta način, da krompirjevi gomolji kot živi organizmi dihajo in proizvajajo toploto. Pri dihanju nastajajoča toplota je razlog, ki preprečuje, da bi krompir že pri —3 do —4 zmrznil, vzlic temu, da je ledišče soka v stanicah krompirjevih gomoljev že pri —0.5. Potom dihanja proizvedena toplota je lahko prav velika, ker v velikem kupu spravljen krompir proizvaja toliko toplote, da se kup močno segreje, zaradi česar ni priporočljivo shranjevati krompirja v visokih kupih, toplih kleteh ali v drugih gorkih prostorih. Kakor je ta toplota pri jesenskem spravljanju krompirja nezaželena, je pa od velike koristi za prevažanje krompirja pozimi. S primernim pakovanjem namreč lahko zadržimo to toploto v notranjosti vagonov, da se preveč ne ohladijo. Najboljši strokovnjaki v zimskem pakovanju krompirja so Danci. Pa poglejmo način njihovega pakovanja. Pod in stene vagonov opažijo z 10 do 15 cm debelo plastjo slame in lepenke, da preprečijo uhajanje in izhajanje zraka. V tako opremljen vagon naložijo krompir v papirnatih vrečah po 50 kg. V izredno hudih zimah pa zavarujejo pošiljko še s tem, da položijo vodoravno med posamezne plasti vreč lepenko, slamo in tudi krompir pakujejo namesto v eno vrečo v več (3 do 5) vreč. Na ta način pakovan krompir vzdrži —12 do —15, kar smo ugotovili tudi pri naših zadnjih pošiljkah, ki so prispele v Ljubljano. Namrznilo je le nekaj krompirja v vrečah, ki so bile v bližini vagonskih vrat, čemu se pa ni čuditi, saj je bila okoli 6. januarja temperatura —18. Namrznjen krompir pa je potrebno pod vsakim pogojem spraviti na hladen prostor (2 do 3 stopinje), da se polagoma otali in ne v tople prostore (kuhinja, zakurjene sobe itd.), ker tople shrambe niso za krompir, zlasti pa škoduje semenski vrednosti hitro se menjajoča temperatura mrzlo s toplim. Zmrzli krompir pa ni za seme, vendar pa ga lahko uporabimo za pičo, če ga otalimo **neposredno pred krmljenjem.** Dnevno je torej otaliti le toliko krompirja, kolikor ga isti dan pokrmimo, ker dolgo časa otajan krompir začne gniti in ni več sposoben za živalsko krmo. Končno naj še omenimo, da je zamrznjen krompir tudi užiten, v gotovih jedilih celo okusen, kakor na primer v pireju. Ta navodila navajamo iz razloga, da bi znali ljudje ravnati tudi z namrznjenim krompirjem, ker v današnjih težkih prehranjevalnih razmerah je vsak kilogram krme ali hrane dober, če ga lahko pridobimo v te svrhe.

Iz Kočevja

Podpornemu skladu za slepe na zavodu za slepe otroke v Kočevju so darovali: g. Anton Prelog, trgovina pisalnih strojev, Ljubljana, 300 lir; g. Franc Prelesnik, trgovec v Kočevju, 110 lir; gg. Joško in Jožica Šubert in ga. Francka Kajfež iz Ljubljane po 100 lir. Vsem navedenim dobrotnikom slepe mladine iskrena hvala!

15.

Prvo noč sem prespal pod košatim grmom. Prespal? Ne... saj nisem spal! Tisto čudno, grozno tuljenje, piskanje, šelestenje po tleh, na drevju in v zraku... uh, res nisem mogel zatisniti očesa. Vstal sem. Na prijazni jasi sem se dobro razgledal.

16.

Z jase je v notranjost gozda vodila komaj vidna steza. V okolici je rastlo bujno drevje. Tudi studenček sem našel. Sklenil sem, da si bom tukaj zgradil kočico. Posekal sem nekaj drobnih dreves ter jih nekoliko obdelal, da so bila bolj pripravna.

Križanka št. 70

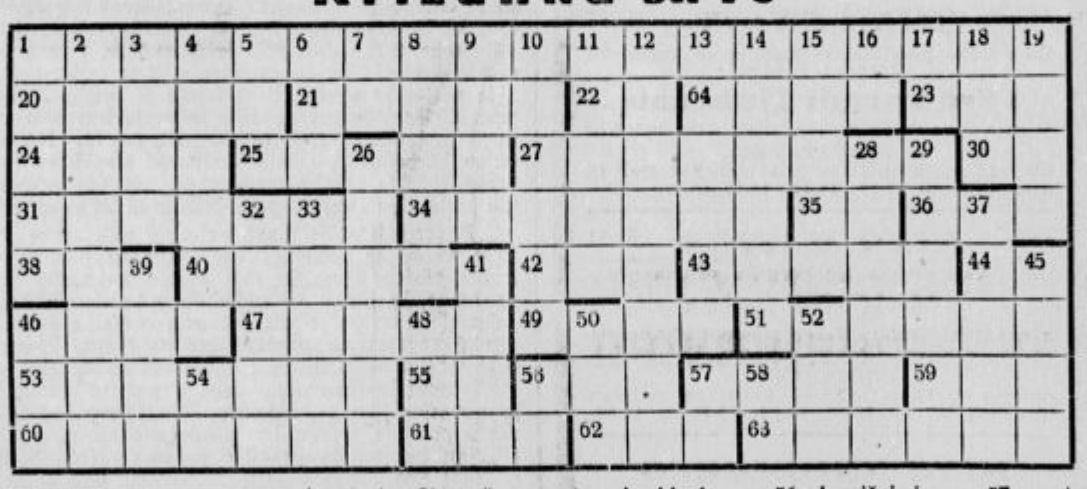

Vodoravno: 1. zbirka novel iz Slovenčeve knjižnice; 20 čistilna priprava; 21. božanstvo Moabitov, angel; 22. starogrško božanstvo; 23. gostija; 24. koroška svetnica; 25. del sobe; 27. izobčenec; 30. reka v severni Italiji; 31. pokrajina v Afriki; 34. moško krstno ime; 35. mesta na Kaldejskem; 36. mesto v Prusiji; 38. divja žival; 40. matematični izraz; 42. utrjen otoček zraven Marseilla; 43. bolezen; 44. judovski pesnik; 46. svetopisemska oseba; 47. matematični izraz; 49. znamka čevljev; 51. gorivo, podnetek; 53. vrsta snega; 55. starorimski denar; 56. kemični izraz; 57. vrata; 59. polet; 60. razčlenitev (tujka), 61. abesinski poveljnik; 62. starorimsko božanstvo; 63. del spovedi; 64. kurivo.

Navpično: 1. moško krstno ime; 2. prebivalec Amerike; 3. zakrinkana oseba, prismoda; 4. sestavek; 5. starogrška boginja; 6. električni izraz; 7. ploskovna mera; 8. Tantalova hči; 9. hrib na Gorenjskem; 10. starogrško bivališče izvoljenih; 11. starogrški junak; 12. reka pri Celju; 13. slovnični izraz; 14. starorimski cesar; 15. haremski služabnik; 16. staroegiptovsko božanstvo; 17. slovstvena oblika; 18. umetniški izdelek; 19. starogrško božanstvo ljubezni; 26. majhna raca; 28. ljubezensko razdražljiv človek; 29. kuhinjsko orodje; 32. turška politična osebnost; 35. moško krstno ime; 37. prebivalec Mavretanije; 39. reka na Hrvatskem; 41. poseka; 45. kurivo; 46 grška gora; 48. državni poglavar; 50. starogrški bog vetrov; 52. oseba iz Gotovčeve opere; 54. vrsta zemlje; 56. kraj v Mali Aziji; 57. doktorska kratica; 58. nada.

Rešitev križanke št. 69

Vodoravno: 1. Dom med goricami, 15. rapir, 20. ekipa, 21. Ratibor, 22. Ezop, 23. oda, 24. losos, 26. Elos, 27. imam, 28. učenec, 29. olu, 30. stvar, 32. usad, 33. Emilija, 36. Pirej, 38. Otello, 40. Celovec, 45. ar, 47. učilo, 48. reja, 49. pinakoteka, 51. San, 52. oje, 53. jen, 54. Ineni, 55. nasad, 56. tnalo, 57. Dacija, 58 Jasenica.

Navpično: 1. delopust, 2. okoličan, 3. Misurina, 4. m. p., 5. East, 6. drevored, 7. Galateja, 8. Oto, 9. ris, 10 Ibis, 11. Comacina, 12. Arad, 13. Memel, 14. izum, 15. roč, 16. Apel, 17. poni, 18. ide, 19. raca, 25. osel, 31. rejec, 32 ulani, 34. Ivone, 35. Jakac, 37. jojo, 39. opij, 41. Enej, 42. okis, 43. etan, 44. Cesi, 46. Rada, 50. Ana, 52. ol,

Drobna ljubljanska kronika

Sv. maša zadušnica za pokojnim tovarišem akad. slikarjem prof. I. Vavpotičem bo darovana v sredo, 20. t. m. ob 8, in sicer v Frančiškanski cerkvi pri oltarju srca Jezusovega. Društvo slovenskih likovnih umetnikov vabi vse znance in prijatelje ter ljubitelje njegove umetnosti, predvsem v Ljubljani bivajoče stanovske tovariše, da se številno udeleže zadušnice. Izkažimo mu zvestobo za zvestobo; oddolžimo se njegovemu spominu zaenkrat s tem, da številno zbrani v tihi molitvi prosimo Vsemogočnega za večni pokoj njegove duše. Priditi! — Odbor.

Rojaki s Planine, iz Pilštanja, Kozjaka in okolice vabljeni k spominski pobožnosti, ki bo v cerkvi na Rakovniku v nedeljo, 17. januarja ob 17!

Sobotni živilski trg. V petek je bil živilski trg zaradi hudega sneženja močno zameten, zato so bili branjevci in drugi prodajalci prav redki. Mestni delavci so že zgodaj v soboto zjutraj popolnoma očistili trg, zlasti drugi zelenjadni otok, na katerem se je razvijalo še kaj živahno sobotno tržno vrvenje. Branjevci so bili dobro založeni z gorizijsko endivijo, ki je je prišlo en vagon. Ta endivija je bila na drobno po 5.30 lir kg. Domača endivija je bila bolj redka. Cvetača, ki je je bilo tudi mnogo na izbiro, je bila nekoliko zmrznjena in za dobro liro cenejša, namreč po 4 lire kg. Gospodinje so pridno segale po kisli repi in domačem kislem zelju. Na izbiro je bil lep, debel korenček za juho. Naprodaj je bila dalje domača nadzemeljska, zelena kolerabа, prav tako tudi rumena. Peteršilja in zelene je bilo manj na izbiro, kakor pa običajno ob sobotnih tržnih dnevih. Iz okolice so nekatere kmetice na saneh pripeljale razno zelenjavo. Motovilec se sedaj zaradi snega bolj težko dobi, nekaj je bilo radiča. Mnogo je naprodaj tudi uvoženega česna.

Danes popoldne ob 5 bo na Rokodelskem odru novo prescenečenje. Prvič bodo uprizorili zabavno in prijetno komedijo »Vihar v kozarcu«. Razdor med zaročencema, spor med prijatelji, dva se najdeta na sodniji in se imata rada. Vse to se plete v tej zapleteni komediji. Zanimiva vsebina ter izvrstna karakteristika posameznih vlog nam jamčita, da se bomo pošteno nasmejali in prijetno zabavali. Predprodaja vstopnic bo danes dopoldne od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova ulica 12-I, desno.

Učite se strojepisja! Novi eno- dvo- in trimesečni tečaji pričnemo dne 18. in 19. januarja. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. **Specialna stropisna šola:** Največja moderna strojepisnica, stroji raznovrstnih sistemov. Novi prospekti s slikami brezplačno na razpolago. Vpisovanje dnevno: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

Vsem, ki se hočejo pošteno razvedriti in prijetno zabavati ob lepi gledališki igri, priporočamo, da si ogledajo danes popoldne ob 5 na Rokodelskem odru veselo in tudi vsebinsko zanimivo komedijo **Vihar v kozarcu«.** Opozarjamo, da si preskrbite vstopnice v predprodaji.

Zopet so nas razveselile »Knjižice« s krasnim zgledom iz življenja svetih. V odlični naslovni sliki, ki predstavlja švicarsko vasico z Alpami, vzbudi pozornost velika roka, ki dobrohotno varuje deželo. Ta drobna knjižica »Oče domovine« — zaščitnik švice bl. Nikola de Flüe — bo mnogim trpečim v pomoč in tolažbo. Knjižico je napisal dr. Andrej Farkaš. — Februarja izide knjižica »Satan« (spisal dr. Knific). — Naročite se na Knjižice! Naročnina 12 lir.

Obvestilo vsem, ki se učijo moderne jezike. Velik pripomoček pri učenju tujih jezikov so jezikovne šole na ploščah slovitih profesorjev po praktični metodi. — Uspelo nam je dobiti še nekaj izvodov takih šol, in sicer za italijanščino, nemščino, angleščino itd. Vabimo cenjene interesente, da se čimprej zglase, ker imamo le nekaj izvodov.

Triglavska roža, mladinska igra pisatelja Mirka Kunčiča, bo danes ob 4 popoldne v frančiškanski dvorani razveselila srca ne samo mladini, temveč tudi odraslim. Igro uprizori frančiškanska prosveta. Gorsko okolje, v katerem se dogaja zgodba malega Jožka, bo zanimalo vse, ljubezen matere, ki išče svojega sina v podzemlju pod Borovljami, bo orosila vsako oko, dobrotljivost gorskih žarkžena nas bo odmaknila v pravljico. — Ker je mnogo zanimanja za igro, vas vabimo, da si pravočasno preskrbite vstopnice v predprodaji od 9 do 12 dopoldne in dve uri pred predstavo pri blagajni frančiškanske dvorane.

Ponesrečenci v Ljubljani. V splošno bolnišnico so bili sprejeti štirje ponesrečenci zadnjih dni. Jakob Hyneček, 59-letni sodar, si je pri padcu poškodoval desno nogo. — Zasebnica, 85 letna Jerica Molkova, je padla po stopnicah in se pobila po glavi. — Dijak, 16 letni Ciril Žagar na Rakovniku, si je pri drsanju zlomil desnico, ko mu je na ledu spodrsnilo. — Cerkovnik, 30 letni Miha Šašelj se je močno usekal v desnico pri cepljenju drv.

Gledališče

OPERA, Nedelja, 17. januarja ob 11: **»Angel z avtom«.** Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Ob 16: **»Thais«.** Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ponedeljek, 18. januarja: Zaprto. — Torek, 19. januarja ob 17: **»Beg iz seraja«.** Red A. — Sreda, 20. januarja ob 17: **»La Boheme«.** Red Sreda.

DRAMA. Nedelja, 17. januarja ob 14: **»Oče naš...«** Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Ob 17.30: **»Deseti brat«.** Izven. Znižane cene od 15. lir navzdol. Ponedeljek, 18. januarja: Zaprto. — Torek, 19. januarja ob 17: **»Hamlet«.** Red Torek. — Sreda, 20. jan. ob 17.30: **»Veliki mož«.** Krstna predstava. Red Premierski.

Opozorila davčne uprave

Vsi gostilniški obrati, kavarne itd., za katere je napitnina v smislu naredbe Visokega komisariata obvezno določena z gotovim procentom, so dolžni napitnino prišteti rednim plačam uslužbencev v mesecu, ki se jim izplača in od skupnega zneska zaračunati uslužbenski davek po čl. 95. Ta napitnina ima namreč značaj ponavljajočih se prejemkov. Navedeni obrati naj se ravnajo točno po tem navodilu.

Obrati in podjetja, ki plačujejo drubeni davek ali so temu davku načeloma zavezani, **so dolžni plačevati uslužbenski davek v gotovini.** Ker je mnogo teh podjetij doslej plačevalo uslužbenski davek v davčnih znamkah, pozivamo vse te obrate, družbe z omejeno zavezo i. dr., da počenši z januarjem tega leta plačujejo uslužbenski davek v gotovini potom plačilnih seznamov, in sicer najkasneje do 15. prihodnjega meseca za pretekli mesec. Opozarjamo, da se kaznuje opustitev plačila ali prekoračitev roka po čl. 139 zakona o neposrednih davkih z dvakratnim zneskom neplačanega davka.

Davčna uprava ponovno poziva delodajalce, ki zaposlujejo hišno služabništvo, da si davčne karte za leto 1943 nabavijo pravočasno, to je do 31. januarja t. l. Po tem roku bodo pregledani vsi seznami in se bo izvršila kontrola pri delodajalcih. Kdor se ne bo izkazal z davčno karto, bo kaznovan s 5 kratnim iznosom rednega davka.

Delodajalci, ki zaposlujejo povprečno nad 20 uslužbencev, morajo plačevati uslužbenski davek v gotovini ter se morajo prijaviti do dne 25. januarja t. l. davčni upravi zaradi vpisa v knjigo delodajalcev. Opustitev te prijave ali prepozna vložitev se kaznuje po čl. 138, in sicer z največjim zneskom kazni, ki jo ta člen določa.

Naznanila

ROKODELSKI ODER, Nedelja, 17. januarja ob 5 popoldne: **»Vihar v kozarcu«.** Opozarjamo na predprodajo vstopnic, ki bo danes dopoldne od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova ul. 67-I, desno.

RADIO. Nedelja, 17. jan.: 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 8.15 Koncert organista Domenica D'Ascolija — 11 Prenos pete maše iz bazilike presv. Oznanjena v Firenzi — 12 Razlaga evangelija v italijanščini (O. G. B. Marino) — 12.15 Razlaga evangelija v slovenščini (O. K. Sekovanič) — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Komorna glasba — 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Lahka glasba — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora vodi dirigent Šijanec — Slovenska glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17.15 Inž. Muck Oton: Zakaj je molžna kontrola potrebna — predavanje v slovenščini — 17.35 Pesmi in napevi — 17.45 Lahka glasba — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Lahka glasba — 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.45 Filmsko glasbo izvaja orkester, vodi dirigent Segurini — 21.15 Koncert tria: šlaja—Burger—Lipovšek — 22 Predavanje v slovenščini — 22.10 Koncert Adamičevega orkestra — 22.45 Poročila v italijanščini.

Ponedeljek, 18. jan.: 7.30 Pesmi in napevi — 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Operetna glasba — 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Glasba in pesmi — orkester vodi dirigent Segurini — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora, vodi dirigent Šijanec — Glasba za godalni orkester — 14.45 Pisana glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 17.15 Operna glasba — 17.35 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 19 »Govorimo italijansko« — pučuje prof. dr. Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Italijanske pesmi v dialektu — 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.45 Simfonično-vokalni koncert vodi dirigent De Fabritiis, sodelujeta sopranistka Pia Tassinari in tenorist Ferrucio Tagliavini — 21.45 Godba — 22.15 Pesmi za vse okuse vodi dirigent Segurini — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: v nedeljo: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra 78. — **V ponedeljek:** mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Deu-Klanjšček, Gosposvetska 4, in mr. Bohinc, Cesta 29. okt.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Debelak, Bleiweisova cesta 62.

Poizvedovanja

V tramvaju Sv. Križ sem zgubila listine, živilsko nakaznico, bolniško nakazilo in propustnico (lasciapassare) na ime Ivanka Barilli, Jenkova ul. 13. Prosim najditelja, naj vse vrne na naslov.

Izgubila sem pri Glavni pošti gostilničarsko koncesijo, glaseče se na ime Fr. Križ, osebno izkaznico in oblačilno nakaznico glaseči se na ime Anica Križ. Najditelja prosim, da najdeno odda proti visoki nagradi v upravi »Slovenca«.

Prazno aktovko sem izgubil in prosim najditelja, da bi jo odda vratarju Delavskega doma.

HRANILNICA LJUBLJANSKE POKRAJINE

Ustanovljena l. 1820. — Izvršuje vse bančne posle po najugodnejših pogojih — Telefon 2057, 2979

SPORT

Danes važno srečanje v Torinu

Čeprav je pritisnila zima, imajo na nogometnih tekmah v Italiji še vedno lepo število obiskovalcev. V Rimu jih je bilo preteklo nedeljo 18.000, drugod pa tudi toliko, da je moral biti blagajnik zadovoljen. Glavni dogodek današnje nedelje, ki je 16. po vrsti, bo v Torinu. Tu bo igral prvak razpredelnice s krepko Ambrosiano. Če jo bo premagal, se bo še bolj prepričevalno utrdil na mestu, na katerem se trenutno nahaja. Naloga, ki čaka danes enajstorico Livorna, je razmeroma lahka. Moštvo, ki je na drugem mestu od spredaj (Livorno), se bo merilo z Venezio, ki je na drugem mestu od zadaj. Ugibanje o izidu torej ni težko.

Sedaj, ko so že odigrali prvo polovico državnega prvenstva, smo dobili že precej jasno sliko o moči posameznih klubov. Razpredelnica, ki jo objavljamo, je dovolj zgovorna in nam pove, da je Torino po pravici pred ostalimi. Številke po vrsti pomenijo, da je odigral Torino 15 tekem in dosegel 10 zmag, 1 neodločen izid in štiri poraze. Napadalna vrsta Torina je poslala v mrežo v vsem 36 žog, njih vratarja pa so ukanili 12 krat. Ker pomeni vska dobljena tekma po dve točki, neodločena pa eno, čitamo na koncu razpredelnice odločilno številko, ki pomeni 21 točk.

Torino	15	10	1	4	36	12	21
Livorno	15	9	3	3	28	21	21
Juventus	15	8	4	3	36	25	20
Ambrosiana	15	8	3	4	24	14	19
Bologna	15	7	2	6	28	15	16
Lazio	15	6	4	5	33	30	16
Atalanta	15	7	2	6	16	19	16
Fiorentina	15	7	2	6	28	32	16
Genova	15	7	1	7	36	31	15
Milano	15	4	7	4	17	17	15
Roma	14	4	4	6	15	22	12
Bari	15	4	4	7	16	25	12
Liguria	14	4	3	7	14	31	11
Triestina	15	1	9	5	11	18	11
Venezia	15	2	5	8	11	23	9
Vicenza	15	2	4	9	14	28	8

Danes bodo igrali po naslednjem sporedu: Fiorentina : Roma v Florenci, Vicenza : Genova v Vicenzi, Milano : Juventus v Milanu, Venezia : Livorno v Benetkah, Torino : Ambrosiana v Torinu, Liguria : Bari v Genovi, Atalanta : Bologna v Bergamu ter Lazio : Triestina v Rimu.

*

Objava Zveze lovskih društev št. 1. Zveza lovskih društev poziva vse člane, da plačajo takoj pri svojih društvih članarino v višini kakor lani. Od točnega plačevanja članarine sta odvisna nadaljni obstoj in delovanje naše organizacije.

V zadnji številki »Obiska« je objavil Ciril Šoukal zanimiv športni članek pod naslovom »Bajke in resnica o maratonskem teku«. Pisec ugotavlja, da ne gre za resnično dejstvo o maratonskem teku l. 490. pred Kristusom (po zmagi na Maratonskem polju), temveč da je nastala bajka šele dobrih 1000 let pozneje. V nadaljevanju članka obuja pisec spomine na dogodke v zvezi z maratonskim tekom na modernih olimpjadah. Posebno zanimive so slike, na katerih vidimo novodobne legendarne tekače kakor Doranda, Scherringa, Hicksa in druge.

Dotrpela je po težki bolezni v cvetu let naša dolgoletna keramična slikarica, gospodična

Lidijca Brodšnajder

Marljivo, zvesto uslužbenko bomo ohranili vedno v najlepšem spominu.

Novo mesto, dne 13. januarja 1943.

TOVARNA »KERAMIKA« — KLEMENČIČ

PO VAŠI ŽELJI VAM IZDELA

KNJIGOVEZNICA LJUDSKE TISKARNE

V LJUBLJANI

KOPITARJEVA 6/II

v svoji črtalnici razne poslovne knjige, ako niso že v zalogi. Istotako izvrši tudi

vsa druga knjigoveška dela posebno razne vezave v raznih velikostih od preprostih do razkošnih oblik v vseh barvah. Posebni oddelek za izdelovanje damskih torbic, šolskih torbic in sličnih, pasov, denarnic, kovčkov in drugega usnjenega galanterij. blaga

Vam nudi te predmete vedno v lepih, okusnih in modernih oblikah vsaki čas.

CENE SO SKRAJNO NIZKE! POSLUŽITE SE JIH!

Berite Slovenca in oglašujte v njem!

Prisrčno se zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so nam izkazovali v dnevih trpljenja naše nepozabne

Ivice Klemenčičeve

svojo požrtvovalno pomoč in nam izrazili svoje blagohotno sožalje ob njeni prerani smrti. Posebno zahvalo smo dolžni gg. zdravnikom dr. Lojzetu Baragi, dr. Iv. Pavšiču, dr. Radu Poljanšku in dr. Gv. Čadežu, ki so vse storili, kar premore zdravniška veda, da nam ohranijo njeno drago nam življenje; gosp. dr. Jakobu Kotniku, ki je nudil naši ljubi Ivici versko tolažbo v zadnjih dnevih njenega življenja, in sestram usmiljenkam v Leonišču, ki so ji požrtvovalno stregle v njeni bolezni.

Zahvaljujemo se nadalje vsem, ki so nam v teh težkih dneh izkazali svoje sočutje in sožalje, vsem darovalcem krasnega cvetja in vencev, vsem, ki so pokojnico spremili na njeni poslednji poti, in sploh vsakomur in vsem, ki so nam kakor koli izkazali svoje sočustvovanje.

Rakek, dne 16. januarja 1943.

Rodbina Klemenčičeva

ZAHVALA

Za premnoge izraze sožalja ob smrti našega ljubega očeta, starega očeta, tasta in strica, gospoda

KARLA RAVNIKARJA

se vsem njiskreneje zahvaljujemo. — Posebej se zahvaljujemo vsem, ki so rajnega počastili s cvetjem in ga spremili na njegovi zadnji poti.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1943.

Žalujoče družine.

Sporočamo žalostno vest, da je danes po daljši mučni bolezni, v 87. letu starosti, previdena s sv. zakramenti, izdihnila svojo plemenito dušo naša preljubljena sestra, teta, stara teta itd., gospa

Fani de Schiava

vd. Kopitar roj. Deisinger

bivša gostilničarka in posestnica

Pogreb bo v nedeljo, 17. januarja ob pol 4 pop. z Žal, kapele sv. Nikolaja, k Sv. Križu v rodbinsko grobnico.

Maša zadušnica za blagopokojno bo brana v župni cerkvi sv. Petra v Ljubljani 23. januarja ob 7. uri zjutraj.

Ljubljana, dne 15. januarja 1943.

Žalujoči ostali.

TOMAŽ POKLUKAR: 23

BELE ZVEZDE

Po cesti so vlekli konji težke sloge lesa, zdaj pa zdaj pa je zacingljalo živahnejše in mimo Matevža so švignile lahke sani z ljudmi, ki so se zavijali v kožuhe in koce.

Matevž je tekel z razpeto srajco in osvežujoči veter mu je pihal v gola, s kocinami porasla prsa. Po ravnem je hitel, zakaj pot se mu je zdela dolgočasna. Rad bi bil čim preje ob vznožju, kjer se bo začel vzpon.

Kmalu se je prepričal, da je krenil o nepravem času. Drvarji so se vračali s hribov s svojimi tovori na saneh. Iz gozda tam zgoraj je slišal vedno nove furmanske vzklike in klice, prikupne in odvratne. Ne, ne, ne bo se jim izogibal, počakal bo, da bo mir in da bo pot prosta.

Zavil je v zadnjo gostilnico v dolini ter dobil za večerjo sočno klobaso, dišečo po česnu in gnjati in krožnik kislega zelja z ocvirki. Potem se je grel za pečjo in čakal večera, ko bo pot prosta.

Lahko bi tukaj prespal in počakal na sani, ki bodo vlekle nove goste v planino. Ne, voziti se ni maral, za to je res premlad. Se ne bi spodobilo.

Čez pol ure je odrinil; nekaj časa za potokom, ki se mu je zdel ves črn, potem pa v hrib, skozi gozdove, mimo dveh, treh kmetij in vedno naprej.

Opazil je, kako postaja sneg vse debelejši, kako je drevje tu zgoraj obloženo s težkimi blazinami. Pri prvem gruntu se je zagledal v jablane, ki so dremale in sklanjale svoje veje prav do tal.

Smuči so enakomerno šumele in zazibale Matevževo dušo v premišljevanje, ki spremlja vsakogar, ki se vzpenja sam v planine.

Vsako delo, ki je lahko in prijetno, ali ki se venomer ponavlja z istimi opravki, budi človekovo domišljijo. Tako je z dekleti, kadar pletejo vence za žegnanje, tako je z druščino, ki se zbere na kmetih k ličkanju koruze, tako je z drvarji, žagarji, pa z ljudmi, ki hodijo po dolgi poti.

Okrog kmečke hiše v bregu ob poti so stale jablane. Ah, te jablane! Tako bodo prezimile, in takšne bodo vse do sv. Jurija. Potem bodo spet tekli sokovi po deblu v veje in vejice, popje se bo nabrekalo kakor prsa dozorevajočim dekletom in potem bodo zažarele v tisočerih cvetih. Sonce jih bo grelo, toplota budila, čebele se bodo muzale, veter bo raznašal cvetno listje in z njim nežne dišave.

Ostale bodo samo spačene glavice, podobne obrazkom novorojenih otrok. Kdo jih bo negoval? Listje na drevju bo dihalo za njih, zemlja sama jih bo dojila, nebeško sonce bo skrbelo za pleničke. Veter jih bo zibal, škrjančki in slavčki jim bodo prepevali, tem drobnim, zelenim glavicam na jablani.

Ob nedeljah jih bo obiskal gopodar in po očeh bodo razumele, da so mu všeč. Tako bodo preživele svojo pomlad, pa še nekaj vročih mesecev zorenja. In ko bo začelo listje rumeneti, bodo na drevju že prava jabolka. Še enkrat bodo zadišala, še enkrat vabila v svojih rdečih ali rumenih oblačilih: »Pridi, popotnik, pridi, za te smo, pridite škorci in kljuvajte!«

Gospodar jih bo obiral in delil otrokom, popotnik jih bo trgal in hvalil Boga. Mati jablana bo ostala spet sama, pusta in gola. Kdo ve, ali so tudi drevesa otožna, ko pride pozna jesen in za njo zima? Taka se nam zdijo. Toda nove poganjke pripravljajo, novo popje spet snujejo... Samo oddih je to in potem bo spet novo življenje.

Vse je tiho. Na nebu migljajo bele zvezde, pod nogami škripljo beli sneg. Matevž se poti in leze kakor romar po strmi poti. Vse je mrtvo, vse počiva. Edini, ki je v naponu življenja tudi pozimi, je gospod človek.

»Ali sem deblo, ki snuje, ali cvet, ki obeta, ali sad, ki daje? Ah, da bi bil šele cvet, ki gori in obeta!«

»Morda bi bilo kaj iz mene, če bi postal pravnik; veliko področje udejstvovanja bi se razlegalo pred menoj. Tako pa bom kmet, členek v verigi Andraževih. Na očetovi zemlji bom oral, sejal in žel, dokler bodo zmogle tele roke. In potem bom ded, ki bo pravil povesti in potem bom spal, spal pri sv. Lovrencu. Tam se bom sestal z druščino vseh rajnih Andraževih.«

Matevž se je vzpenjal vedno naprej, vedno višje. Spomnil se je Majde, svoje bodoče življenjske družice. Kako je že rekla? »Ko bom tvoja žena, ti bom rodila otroke, enega, dva, tri... kolikor boš hotel.« — »Ah, ti moje ljubo dekle, vsako leto, ko bodo cvetele jablane, boš prinesla v domovje Andraževih novo pomlad. Drevo bova, ki bo rodilo in zemljo bova obračala, da bo kruha za desetero Andražičev.«

»Kakšen neki mora biti občutek, ko zagledaš svojega prvega otroka? Ali se ti zdi, da je cvet ali da je sad? To mora biti praznik nad prazniki, tistemu svetemu času podoben, ko vasujejo čebele v cvetju, ko vetrovi raznašajo dišave in zagledaš na vejici drobno zeleno glavico.«

»Majda, za besedo te bom prijel in morala boš roditi, da pri nas ne bo pusto, ko bodo lastavice pletle gnezda.«

»Roditi — pravijo, da je zelo hudo. Kako pa bi moglo biti drugače? Mar naj pridejo otroci na svet z burko in smehom? Ali ni bolečina najsvetejši občutek, ki lahko spremlja dogodek, ki mu pravimo rojstvo?«

»In ko bo Majda zagledala glavico, podobno njenim ali mojim, takrat bo blažena. Pravijo, da je to sreča, kakršne ni občutil še noben moški. Iz najhujše bolečine v največjo radost, v tem je človeška pomlad, je obnova rodu. Da, in potem, ko bova z Majdo samo še sivo drevo, kateremu odpadajo suhe veje, naju ne bo skrbelo, kdo bo prevzel domačijo Andraževih.«

»S teboj grem, pa če bi morala v ubogo stanovanje uradnika ali v palačo, na kmete ali kam daleč med tuje ljudi. Ko je tako vse eno, če je kruh bel ali črn, če je postelja židana ali raševinasta. Vse to je samo zunanji videz življenja. Njega bistvo pa je v duši, v njeni lepoti brez dna.«

»Da, tako nekako je govorila, ko sva hodila na Šmarno goro.«

»Pa tisto, o čemer je sanjala pred letom? Da bova imela abonma v gledališču in da bi rada preživela počitnice enkrat na morju, drugič v gorah ali na kmetih? Res, o tem ni več govorila odkar ve, da bom moral prevzeti doma. Ni govorila, ostalo pa ji je v duši. Bo skrito, nekoč pa bo privrelo na dan in žena bo nesrečna. To pa Matevževa žena ne sme biti.«

A. Fogazzaro: 85

Palača ob jezeru

»Dolgo sem razmišljala. Iskala sem v svojem spominu. Nič. Nato pa se mi je nenadoma zbudila vera; v hipu sem verovala vse,« je nadaljevala, se dvignila s tal in položila Sillu roko na ramo. »Nekaj dni je že, odkar se spominjam vsega, do najmanjše podrobnosti.«

Za hip je umolknila, sklonila glavo in dejala nežno:

»Ne razumeš, da je moja duša bila dolgo časa v grobu, dokler se ni popolnoma osvobodila od one strašne stvari? Govori mi o ljubezni! Ali ne vidiš, koliko sem trpela? Upam, da se boš kmalu tudi ti spomnil vsega. Ustnice naslanjam na tvoje srce; rada bi ti pomagala najti. Veš, komaj sem te prvič videla, sem te že ljubila.«

Silla je postajal vedno bolj zmeden, zaradi rokopisa, zaradi njenih nežnih besed, še bolj pa zaradi njene opojne bližine.

Marina je dvignila glavo.

»A nisem hotela,« je nadaljevala. »Moram ti povedati vse. Menila sem, da te je grof Cezar povabil semkaj zaradi mene. Hotela sem te sovražiti. Oh, tisti večer v čolnu, po tvojih ponosnih in ostrih besedah, če bi si bil upal! Ko si me zopet odvedel h kapelici...«

»V pristan,« je nehote popravil.

Marina je naredila nestrpno kretnjo.

»Ne! H kapelici. Se ne spominjaš več? Ko si me zopet odvedel tja in me pustil tam, potem ko si mi vrgel moje prejšnje ime, sem se zgrudila, kakor da bi bila mrtva. Ko sem se zavedla, sem razumela. Dejala sem si: on je. Prej ali slej se bo vrnil. Naj le prideta oba Salvador. Saj veš, da sta sorodnika d'Ormengov. Spoznala sem, da se lahko maščujem nad vsemi. Prav tisti večer, ko sem Nepu obljubila, da postanem njegova žena, sem zvedela, da si Lavrencij bil ti. To spoznanje me je za hip potrlo. Pisala sem v Milan. Hotela sem vedeti nešteto podrobnosti o tebi. Ti pa nisi več zahajal k Juliji. Dan poroke pa se je naglo bližal. Kako sem bila v začetku hladna in mirna! Zadnje dni pa sem se popolnoma spremenila. Vse noči me je mučila mrzlica. Hotela sem se poročiti z njim in ga nato pohoditi. A tebe ni bilo od nikoder. Odložila sem poroko do drugega dne. Kako strašno sem trpela tisto noč! Tedaj pa sem hipoma spoznala, kaj moram storiti. Šla sem dol in spregovorila. Drugi večer sem ti poslala brzojavko. Kaj si storil ti tedaj?«

Tudi Silla se je lotevala blaznost. Stene, mizica, Marinine oči, samotna sveča, vse se je začelo vrteti okrog njega. Ni pa utegnil odgovoriti, kajti nekdo je z vso silo potrkal na vrata in jih nato nasilno odprl. Nekdo, ki ga že dolgo ni bilo v Palači, je prestopil prag hiše medtem, ko je Silla čakal Marino na stopnicah v pristanu. Ivanka je sama bdela ob grofovi postelji, medtem ko so vsi ostali že sladko spali. Vsa vrata so se takoj odprla pred strašnim gostom, ki je prihajal. Gost je krenil proti grofovi sobi, medtem ko so kamni Palače drug drugemu šepetali njegovo ime!

»S m r t.«

»Markiza!« je poklicala Fani, ko je vstopila. Zagledala je Silla in se umaknila kakor od strele zadeta. Silla se je odtrgal od Marine in se za par korakov umaknil. Tudi Marina je bila za hip presenečena, a kmalu se je zopet zavedla. Pristopila je k Sillu in ga prijela za roko, ker ni hotela hliniti, ter vprašala sobarico:

»Kaj hočeš?«

»Gospod grof!« je odvrnila Fani.

»Kaj je z njim?«

»Pred eno uro je dobil nov napad in zdaj umira. Naročili so, da pridite takoj dol.«

Marina je planila k sobarici.

»Umira?« je dejala.

Sobarica je res že pred tremi dnevi opazila, da ima njena gospodarica čudne oči. A zdaj so bile še bolj. Bila je vsa zbegana in ni mogla odgovoriti. Stala je poleg vrat, vsa razkuštrana, z lučjo v roki in gledala Marino z izbuljenimi očmi.

»Pojdiva,« je Marina dejala Sillu in držeč ga za roko planila skozi vrata na hodnik.

»Tudi duhovnik je spodaj,« je dejala Fani, ko je zopet prišla do sape.

Silla se je v prvem trenutku hotel upirati. Hotel se je oprostiti roke, ki ga je krčevito stiskala. A nek glas mu je zaklical v duši: »Bojazljivec! Zdaj jo zapuščaš?«

Šel je torej za njo. Fani je hodila za njima kakor v sanjah in jima svetila.

Se celo svetilka se je zdela zbegana. Plamen je plapolal, kakor da bi mu vel nasproti dih smrti.

Iz spodnjega nadstropja je prihajala po stopnicah druga svetloba. Nekdo je zaklical:

»Gospodična Fani! Gospodična Fani!«

Bil je sluga, ki je hitel navzgor s svetilko v roki. Ne da bi se zmenil za ostala dva, je vprašal Fani, če ima kak križ.

»Ne, ne! V Ivankini sobi, v Ivankini sobi!« se je od spodaj zaslišal Katin glas. Fani je začela ihteti, sluga pa je naredil nestrpno kretnjo in zopet odšel navzdol in se začel prepirati s Kati. Neka vrata so se odprla in zaslišal se je zdravnikov glas:

»Prinesite led.«

Tihi glasovi so ponavljali za njim:

Marina ni hitela več. Stopala je navzdol počasi. Vsa hiša je bila polna veličastne groze. Prestrašeni glasovi in luči, ki so se premikale, so jo še večale. Preden je Marina dospela do konca stopnic, je zagledala odvetnika in Vezza, ki sta hitela proti grofovi sobi, brez ovratnika in samoveznice. Vrtnar, ki je nesel led, ju je dohitel, se zadel ob nju s komolcem in odhitel naprej. Nenadoma se je zaslišal slovesen župnikov glas:

»Renova in eo, piissime Pater, quidquid terrena fragilitate...«

Potem nič več. Neka vrata so se odprla in zopet zaprla.

Marina in Silla sta odšla po hodniku in videla, kako sta odvetnik in Vezza previdno odprla vrata grofove sobe in izginila skozi nje. Za hip se je zopet zaslišal župnikov glas:

»Commendo te omnipotenti Deo.«

Fani je zavpila, postavila svetilko na tla in zbežala.

Marina je obstala in se ozrla za njo.

»Neumnica!« je zamrmrala. Nato je zašepetala Sillu:

»Tisto noč, ko sem se šla maščevat, sem padla prav na tem mestu in prav ob tej uri. Ali ti nisem rekla, da sem ga smrtno zadela?«

Naredila je korak naprej. V tem trenutku pa jo je Silla prijel čez pas in jo odnesel proti stopnicam. Za hip je Marina vsa presenečena umolknila. Ni uganila njegovega namena, zato mu je smehljaje zašepetala:

Ženske v nemški železniški službi

Že zdaj jih je pri železnici zaposlenih nad 100.000

Pomoč, ki jo nemška žena daje svoji domovini v vojnem času, je brez dvoma znatna. Danes res ni skoraj nobenega polja človekovega udejstvovanja, kjer ne bi nastopala tudi ženska. Tako so zdaj ženske v zelo velikem številu v službi tudi pri nemški drž. železnici.

Ženske so bile v Nemčiji, pa tudi še marsikje drugod v Evropi zaposlene pri železnici tudi že pred sedanjo vojno, torej tudi v normalnem mirnem času, čeprav niso opravljale takšnega posla kakor ga sedaj v vojnem času. Bile so zaposlene samo po uradih, predvsem kot pisarniške moči, zlasti pa še kot tipkarice. Zdaj pa izdajajo ljudem tudi vozne listke, opravljajo službo nadzornic pri železnici, navadnih zaviračev na vlakih, kretničarjev, postajenačelnikov in celo strojevodij.

Pri nemških železnicah je danes zaposlenih dobrih sto tisoč žensk. Porazdeljene so po raznih panogah železniške službe ter opravljajo svoj, vsekakor precej odgovoren posel v veliko zadovoljstvo svojih predstojnikov, pa tudi potujočega občinstva. Tako so izurjene v tem poklicu, da bi jim človek pač ne pripisoval, da so kdaj opravljale kak drug posel. In vendar so ga. Naj navedemo samo dva primera.

»Bila sem zaposlena,« je pripovedovala radovednemu časnikarju ena teh nemških železničark, »v neki modni trgovini. Moja naloga je bila razkazovati ljudem, ki so prišli v trgovino, zadnje modne novosti. Prišle pa so razne omejitve tudi v oblačilno industrijo in izgubila sem prejšnjo službo. K sreči sem neko jutro brala v časopisu, da tudi ženske lahko vstopijo v železniško službo kot sprevodnice, strojevodje, nadzornice itd. Evo me, zdaj nosim modro železničarsko obleko. Nadomeščam zavirača, ki zdaj opravlja svojo novo službo nekje na zasedenem ozemlju.«

»Bila sem hišna gospodinja,« je časnikarju pripovedovala neka druga sedanja nemška železničarka, »in sem bila tudi domača šivilja, če je prilika nanesla. Nekega večera mi je mož, ki je železniški nadzornik, pri večerji dejal: Ali veš, da zdaj jemljejo v železniško službo tudi ženske, ki so pripravljene pri tem poslu nadomestiti moške, ki so bili poklicani pod orožje? Bi ti hotela postati moja tovarišica v službi? Odgovorila sem mu, da zelo rada in tako zdaj poleg domačih opravil opravljam sedem ur na dan službo skladiščnika pri železnici.«

Seveda ni bilo dovolj, da so se ženske samo prijavile in na pristojnih mestih izpovedale, da bi bile pripravljene opravljati namesto vpoklicanih moških železniško službo. Niso jih kar tako brez nadaljnjega sprejeli v to službo, saj vendar ni tako lahka in neodgovorna. Morale so prej obiskovati določeno dobo posebne tečaje, ki so jih priredili nalašč v ta namen. V svoji novi stroki je morala vsaka prijavljenka biti primerno usposobljena. Morala je opraviti nekak sprejemni izpit, poleg tega pa še z zdravniškim spričevalom dokazati, da je zdrava in da bi službo, ki se je zanjo odločila, lahko opravljala, ne da bi to njenemu zdravju kaj škodilo.

Železničarke, ki opravljajo službo po železniških uradih, nimajo posebne uniforme, imajo pa jo tiste, ki so zaposlene na vlakih bodisi kot sprevodnice, strojevodje, nadzornice in podobno. Te nosijo prav takšno obleko, kakor so jo nosili prej moški, katere so zdaj ženske v službi nadomestile. Njihova uniforma je torej modra. Razlikuje se od moške le po tem, da ženske namesto baretke nosijo nekako čepico. Le postajenačelnice nosijo, kadar so v službi, živordečo baretko.

Kakor rečeno, je v Nemčiji zdaj zaposlenih pri železnici dobrih sto tisoč žensk. Že to je lepo število, a kakor vse kaže, ni še dokončno. Naraslo bo prav gotovo še znatno, saj je vedno znova izpraznjeno kakšno službeno mesto, na katerem je bil moški, a so ga v sedanjem vojnem času poklicali v drugo, nujnejšo službo. Zaenkrat še ni bilo mogoče sprejeti v železniško službo vseh žensk, ki so zanjo že zaprosile, in teh je že zdaj na tisoče. Spričo tega ni nevarnosti, da bi železniški promet trpel zaradi kakšnega pomanjkanja železniškega osebja, bodisi da je zaposleno po uradih ali pa na vlakih samih.

Prevozna letala v službi vojne

Skušnje nemškega prevoznega letala »Ju 52« bodo brez dvoma koristne za bodoči razvoj civilnega letalstva

Berlin, CE. — Vojna poročila vedno pogosteje omenjajo uporabo prevoznih letal pri vojaških nastopih bodisi na ruskem bojišču ali pa — zlasti v zadnjem času — na Sredozemskem vojnem prizorišču. Na vzhodnem bojišču so se začeli prevoznih letal posluževati spričo težav, ki bi jih nudilo tako ogromno vojno prizorišče, če bi pri oskrbovanju vojnih potrebščin uporabljali kakšna drugačna, kopenske prevozna sredstva. Vojaškim oddelkom, ki se bijejo v sprednjih vrstah, je treba stalno dovažati strelivo, hrano in druge potrebščine. Tudi ojačenja. A vsemu temu na tako ogromnem prostoru, kakor je rusko bojišče, ne bi mogli biti kos, če se ne bi za prevoz vseh potrebščin, vsaj najnujnejših, posluževali letal. Zgodi se včasih na primer, da je ta ali oni vojaški oddelek, ki nastopa v prvih vrstah, za kratko dobo odrezan od zaledja, in edino zvezo z njim lahko vzdržujejo letala.

V Severni Afriki pa gre zlasti zato, da se postavi

»letalski most« med Evropo in Afriko

med obalo Sicilije in južne Italije na eni ter tunizijsko in libijsko obalo na drugi strani. Vojaški nastopi, pa tudi svojevrstne vremenske razmere zahtevajo uporabo prevoznih letal.

Povsod, bodisi na zamrznjenih ruskih stepah, kjer divjajo snežni viharji in kjer prevladuje naravnost sibirski mraz, bodisi na izsušenih afriških puščavskih tleh, med peščenimi viharji ali viharji ob obali, so nemška prevozniška letala znala odlično prestati svojo preskušnjo ter dokazala, da so kos vsem zahtevam, ki jih ni malo.

25 narodov je uporabljalo letalo »Ju 52«

Predvsem gre pri tem za nemška letala vrste »Ju 52«, ki so znana po vsem svetu, zakaj ta letala so prevzeli neposredno iz civilnega letalstva ter so jih pred vojno vprav zaradi njihovih posebnih prednosti uporabljali na neštetih letalskih progah. So to vozila, ki se jih je posluževalo kar 30 letalskih družb, pripadajočih 25 narodom. Tega slovesa letalom »Ju 52« ni mogel nihče vzeti. Rodilo se je to prevozno letalo leta 1930. Bil je najprej enomotornik. Je povsem iz kovine in je enokrilnik, zgrajen zelo ekonomično, tako da porabi zelo malo bencina v primeri s svojim tovorom. »Ju 52« je zelo močno izdelano letalo in mu sovražnik ne more zlepa do živega.

Trda preskušnja v Kanadi

Prvo letalo takšne vrste so praktično preskusili v Kanadi. Preskušnja je bila tam še prav posebno trda spričo neugodnih vremenskih razmer, ki vladajo tam, zlasti v zimskem času.

Prednosti in uporabnost trimotornikov »Ju 52«

Popoln uspeh pa je bil po tej trdi preskušnji dosežen, ko se je Junkersovo podjetje odločilo izdelovati trimotornike takšne vrste. Pa tudi v drugih ozirih je bilo to trimotorno letalo precej boljše kakor pa njegov enomotorni prednik. V primeru, če se eden ten treh motorjev iz kakršnega koli razloga ustavi in ne deluje več, letalo lahko mirno leti dalje z ostalima dvema motorjema in lahko doseže višino 2500 m, to se pravi višino, kjer je letalo povsem varno pred izstrelki protiletalskega topništva. Kolesa za pristajanje so pri tem letalu tako trdna, da prenesejo tudi zelo hude in neprijetne sunke, kadar zadenejo ob tla. A to kolesje je preveliko in preveč močno, da bi ga bilo mogoče potegniti pri pristajanju v trup, ki je zelo vitek in zgrajen po vseh načelih aerodinamike. Da je te vrste letalo res odlično, pa najbolje dokazuje dejstvo, da še danes, po desetih letih, ne spada med staro šaro, pač pa opravlja najraznovrstnejše službe. Uporabljajo ga bodisi za prevažanje vojaštva, bodisi za prevažanje najraznovrstnejšega vojnega blaga, ali pa tudi kot sanitetno letalo, ki se je že neštetokrat odlikovalo pri reševanju mornarjev s torpediranih ladij.

Vprav letalo vrste »Ju 52« tudi dokazuje, da obstoji neposredna zveza med izdelovanjem civilnih in vojaških letal. Očitno je, da bodo skušnje, ki jih doživlja to nemško prevozno letalo v sedanji vojni, zelo koristne za bodoči razvoj nemškega civilnega letalstva.

Na 1800 načinov naj bi bilo mogoče ozdraviti raka

Deset nasvetov, ki služijo zdravim ljudem bolj za zabavo

Če pomislimo na tisoče in tisoče revežev, ki trpe na raku in ki so spričo dejstva, da zdravilska veda še ni našla uspešnega sredstva, s katerim bi bilo raka mogoče ozdraviti, prej ali slej obsojeni na smrt, pač težko verjamemo, da bi bilo to grdo bolezen mogoče ozdraviti kar na 1800 načinov, kakor pravi neko čudno zanimivo poročilo iz Amerike.

Bilo je pred sedanjo vojno. Neka ameriška »družba za nadzorstvo nad rakom« se je po časopisju obrnila na javnost, naj pove svoje mnenje o tem, kako se da rak najuspešneje zdraviti. Odgovorilo je okrog 4000 ljudi, ki so dali skupno kar 1800 nasvetov za zanesljivo ozdravljenje ljudi, ki trpe na raku. Med temi nasveti so tudi ti-le:

1. Potresti meso, kjer človeka razjeda rak, s prahom na surovem maslu pečene žabe.
2. Položiti na rak-rano najprej živo krastačo, potem pa jo nadomestiti s takšno, ki je pravkar poginila.
3. Držati v roki živega krta, dokler ne pogine, zakaj krt učinkuje na raka kot magnet.
4. Jesti slanike, a samo takšne, ki so brez glav.
5. Dati na rak-rano živega vodnega raka brez nog ter ga držati na rani toliko časa, da pogine, nato pa rano izžgati.
6. Spiti kozarec vode, v kateri so se kuhale zelene želve.
7. Zmešati jabolčne pečke s prašičjo krvjo ter s to zmesjo mazati tisto mesto, kjer ima človek raka.
8. Bolniku dati na obraz kakšno tako živo žival, ki je ne pozna.
9. Uporabljati zmes suhih fig in mleka.
10. Človek, ki se hoče obvarovati pred rakom, ne sme pisemskih znamk lepiti z jezikom.

Zadnji nasvet velja torej le za tiste, ki raka še nimajo. Kako pa je z drugimi omenjenimi devetimi nasveti, si pa lahko sami mislite. Zadostuje, če pomislite, da tako svetujejo iznajdljivi Amerikanci.

Na Madžarsko pritiskajo volkovi

Budimpešta, CE. — Na Madžarskem opažajo, da je od tedaj, ko je izbruhnila vojna z Rusijo, vedno več volkov. Nobenega dvoma ni, da volkovi pritiskajo na Madžarsko zaradi vojaških nastopov na ruskih bojiščih. Za Madžarsko so trume volkov postale že prava nadloga, zaradi česar je madžarska vlada razpisala celo nagrade za vsakega ubitega volka. Prišlo je že tako daleč, da so izdali odlok, po katerem je tisti, ki bi se upiral preganjati volkove, lahko kaznovan z globo do 8000 pengov.

Edgar Wallace: 49

Skrivnost skrivljene sveče

Roman

Soba je bila zelo prostorna in opremljena z divani ob stenah kakor najrazkošnejši francoski salon, in z ogromno perzijsko preprogo čudovite lepote, kakršne prihajajo iz Shiraza. Potrebno je, da vam še povem, da se je vedel Kara med potovanjem do mene zelo prijateljski in da je bil do Grace zelo obziren in vljuden, kakor bi bil najin najboljši prijatelj.

Ko smo prišli v njegovo sobo, mi je rekel s tako prijaznostjo, kakršno je kazal med vožnjo:

»Bi želeli videti svojo sobo?«

Pritrdil sem in plosknil je v roke, nakar se je prikazal izza zaves pri vratih močan albanski sluga, pozdravil s svojim »Salaam« in Kara mu je nekaj rekel. Govoril je menda turški.

»Ta vam pokaže pot,« je rekel Kara z najprijaznejšim nasmeškom.

Šel sem s slugom, a komaj so se zgrnile za nama zavese, so me zgrabili štirje možje, me s siloma vrgli na tla, mi stlačili v usta umazano cunjo in preden sem se zavedel, kaj se godi, sem imel že roke in noge zvezane.

Ko sem spoznal podlo izdajstvo Karovo, sem kakor blazen najprej pomislil na Grace in njeno rešitev. Boril sem se za tri, a moja moč je bila le prešibka in odvlekli so me po hodniku in me vrgli v neko prazno sobo, kjer sem obležal na tleh kake pol ure, dokler se niso spet vrnili v spremstvu nekega srednje starega Salvolia, o katerem ne vem, ali je bil Italijan ali Grk.

Govoril je precej dobro angleški in mi je jasno povedal, naj bom miren. Nato so me spet odvlekli v sobo, iz katere sem prišel, in v njej sem našel Kara, ki je sedel v lepem naslonjaču in kadil. Pred njim je bila, še vedno v turški noši, uboga Grace. Ni bila vklenjena in hotela mi je stopiti naproti, a so jo čuvaji, ki so stali ob njej, kar meni nič tebi nič potisnili nazaj.

»Gospod John Lexman,« je zlogoval Kara, »pripravite se na razočaranja. Povedati vam moram nekaj, kar vas užalosti...«

Tedaj sem šele izvedel, da sem bil pomiloščen in da je bila dokazana moja nedolžnost.

»...ker sem se neznansko prizadeval, da bi vas spravil v ječo,« je nadaljeval Kara, »nisem mogel dopustiti, da bi mi vse spodletelo, ker bi morala po mojem načrtu oba neznansko trpeti...«

Govoril je enakomerno, prijazno in skoraj veselo.

»Sovražim vas iz dvojnega razloga,« je rekel in ju navedel na prstih, »prvič, ker ste se poročili z ženo, ki sem jo hotel jaz. Za moža mojega značaja je to neodpustljiv udarec. Nikdar nisem želel žensk ne za prijateljice ne za zabavo, ker sem eden tako redkih, ki so si sami sebi dovolj na svetu. Primerilo pa se je, da sem si zaželel nekoč Grace, a me je zavrnila, ker je ljubila vas...«

In me je čudno pogledal.

»Zdaj pa pomislite,« je nadaljeval, »da jo hočem le imeti in spraviti v svoj harem, da se maščujem, s čimer utešim svoje želje in misli. Črni Roman se ne zadovolji z ostanki kakega takega bednega nesrečnika, kakršni ste vi. Oba vaju enako sovražim in za oba sem pripravil nekaj tako groznega, kar presega sleherno vašo najbujnejšo domišljijo. Razumete, kaj hočem reči?« me je vprašal, še vedno mirno.

Nisem mu odgovoril in nisem si upal pogledati Grace, h kateri se je obrnil.

»Mislim, prijateljica moja, da svojega soproga ljubite,« ji je rekel, »a vaša ljubezen bo morala prestati najhujšo preizkušnjo. Videli boste kratkomalo samo še brodolomca. Videli boste, kako bo mučen bolj ko živina na polju. Ne dovolim mu nikakega veselja in ne mirne misli. Od tega trenutka dalje sta moja sužnja, da, še huje kot sužnja.«

Plosknil je z rokami. Pogovor je bil končan in odtlej sem videl Grace samo še enkrat.«

John Lexman se je ustavil in si zakril obraz z rokami.

»Odpeljali so me v neko podzemsko klet, ki je bila izklesana v živo skalo. V marsičem je sličila ječi na chillonskem gradu, tako na primer, da je imela edino okence na divje razburkano jezero in hrapava kamnita tla. Rekel sem podzemska klet, ker je od ene strani res bila, zakaj palača se je dvigala na strmem pobočju pod vrhom griča.

Na noge so mi dali verige in me prepustili mojim mislim. Enkrat na dan so mi dajali po košček kozletine in lonec vode, a enkrat na teden je prišel Kara, razprl izven območja mojih verig sklopni stol, sedel, kadil cigareto in kramljal. Moj Bog, kaj je vse govoril ta človek, kaj je vse opisoval, kaj je vse pripovedoval! Središče njegovih opisov je bila vedno Grace. In pripovedoval je. Zgodbe, ki jih je pravil, je potem ponavljal njej. Teh ne morem podati, nemogoče je, da bi jih ponovil.«

John Lexman se je stresel in zaprl oči.

»To je bilo njegovo orožje. Ni me dal mučiti pred mojo drago, ni mi dal prilike, da bi videl, kako ona trpi. Samo sedel je, govoril in grozno nazorno opisoval zabave, ki se jih je sam udeleževal in so bile za tujca nekaj neverjetnega.

Mislil sem, da zblaznim. Dvakrat sem se zagnal vanj in obakrat so me verige na nogah zaustavile, da sem padel na obraz na grozni tlak. Enkrat je privedel s seboj ječarje in me dal bičati, kar sem prenesel tako mirno, da ni imel zadoščenja. Povedal sem vam, da sem videl Grace samo enkrat, kar se je takole zgodilo.

Bilo je po bičanju. Kara, ki je v jezi postal pravi demon, se je hotel maščevati nad mojo mirnodušnostjo. Grace so pripeljali v čolnu na jezero, in sicer na mesto, ki sem ga mogel videti s svojega okna. In tam, tam so potem bičali njo namesto mene. Ne morem vam več govoriti o tem,« je rekel odsekano, »a v meni je tako vrelo, da bi se najrajši vrgel na jezero in pokazal temu psu, kakor je zaslužil. Moj Bog, bilo je grozno!...

Ko je prišla zima, so me vodili z verigo na nogah v gozd po drva. Ni bilo potrebno, da bi moral opravljati to delo, a kakor mi je pozneje povedal Salvolio, je menil Kara, da je moja celica pretopla. Grič jo je od zadaj varoval pred vetrom in v najmrzlejših dneh in nočeh je bilo v njej še znosno. Potem je Kara za nekaj časa odpotoval. Mislim, da je odšel na Angleško, odkoder se je vrnil kar besen. Eden izmed njegovih največjih načrtov je spodletel in način, kako me je potem mučil, je bil hujši ko kdaj koli prej.

Z Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič